

การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครกู้ภัยเอกชน
ในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา
Participation of Private Rescue Volunteers
in Mueang Phayao District, Phayao Province

สาธิต วงศ์จันทร์

การศึกษาอิสระฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต
คณะวิทยาการจัดการ
สถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก
ปีการศึกษา 2561

การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครกู้ภัยเอกชน
อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา
Participation of Private Rescue Volunteers
in Mueang Phayao District, Phayao Province

สาธิต วงศ์จันทร์

การศึกษาอิสระฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต
คณะวิทยาการจัดการ
สถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก
ปีการศึกษา 2561

ใบรับรองการศึกษาอิสระ

หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ

ชื่อการศึกษาอิสระ การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครผู้ภัยเอกชนในเขตอำเภอเมืองพะเยา
จังหวัดพะเยา

เสนอโดย นายสาธิต วงศ์จันทร์

ชื่อปริญญา บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ดร.พีระ พันธุ์งาม

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ดร.สุนีย์ ยิ่งสว่าง

ได้พิจารณาเห็นชอบโดยคณะกรรมการสอบการศึกษาอิสระ

.....ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรัชย์ กังวล)

.....กรรมการที่ปรึกษาการศึกษาอิสระ

(ดร.พีระ พันธุ์งาม)

.....กรรมการที่ปรึกษาการศึกษาอิสระร่วม

(ดร.สุนีย์ ยิ่งสว่าง)

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาอิสระเล่มนี้สำเร็จลงได้ ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลือเป็นอย่างดียิ่งจาก ดร.พีระ พันธุ์งาม อาจารย์ที่ปรึกษา ที่กรุณาให้คำแนะนำและตรวจแก้ไข ข้อบกพร่องด้วยความเอาใจใส่ตลอด มาตั้งแต่ต้นจนเสร็จเรียบร้อย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ไว้เป็นอย่างสูง และขอกราบขอบพระคุณ คณะอาจารย์ประจำหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิตทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลืออย่างดี

ขอขอบพระคุณ ดร.นิตยา วงศ์ยศ ดร.สถาพร แสงสุโพธิ์ และ ดร.ฐิติพงษ์ ไชยองค์การ ที่ได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความถูกต้องและความเที่ยงตรงในด้านเนื้อหาของแบบสอบถาม

ขอขอบพระคุณอาสาสมัครผู้ช่วยทุกท่านที่กรุณาตอบแบบสอบถามเพื่อการศึกษาอิสระครั้งนี้ ขอขอบคุณบิดา มารดา ครูอาจารย์ทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทวิทยากร วางรากฐานแก่ผู้ศึกษา และขอขอบคุณท่านอื่น ๆ ที่ไม่ได้กล่าวนามไว้ ณ ที่นี้ที่ได้กรุณาให้ความสะดวก ความร่วมมือ ข้อเสนอแนะและอื่น ๆ ในการทำการศึกษาอิสระครั้งนี้

นายสาธิต วงศ์จันทร์

กุมภาพันธ์ 2562

ชื่อเรื่อง : การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครกัญญาเอกชนในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา

ผู้วิจัย : นายสาธิต วงศ์จันทร์

ชื่อปริญญา : บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต

อาจารย์ที่ปรึกษา : ดร.พีระ พันธุ์งาม

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม : ดร.สุนีย์ ยังสว่าง

ปีที่สำเร็จการศึกษา : 2561

สถาบัน : สถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานอาสาสมัครกัญญาเอกชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือสมาชิกอาสาสมัครกัญญาเอกชนในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา จำนวน 93 คนเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นสถิติเชิงพรรณนา โดยการหาค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัยพบว่า

อาสาสมัครกัญญาเอกชนในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยการมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมด้านการวางแผน และการมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล ตามลำดับ

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วม, อาสาสมัคร, กัญญา, พะเยา

Title : Participation of Private Rescue Volunteers
in MueangPhayao District, Phayao Province

Author : Mr.Satid Wongjun

Degree : Master of Business Administration

Advisor : Dr.Peera Panngam

Co-advisor : Dr.Sunee Youngsawang

Graduated year : 2019

Institute : Pacific Institute of Management Science

Abstract

The purpose of this research was to study participation of the private rescue volunteer work in Mueang District, Phayao Province. Population were 93 private rescue volunteers in Mueang Phayao District, Phayao Province. The instrument used were questionnaires. Statistics used to analyze data were frequency, percentage, mean and standard deviation

The results found that

Overall participation of private rescue volunteers in Mueang Phayao district, Phayao province was at a high level. By participating in the operation was at the highest mean score, followed by planning and evaluation, respectively

Keywords : Participation, volunteer, rescue, Phayao

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
สารบัญ	ง
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 คำถามการวิจัย	3
1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
1.4 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย	4
1.5 ขอบเขตของการวิจัย	5
1.6 นิยามศัพท์	6
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
2.1 ทฤษฎีความต้องการ	7
2.2 ทฤษฎีการมีส่วนร่วม	8
2.3 ความหมายของอาสาสมัครกัญภัย	22
2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	24
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	27
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	27
3.3 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือวิจัย	28
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล	29
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล	29

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	
4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	31
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	
5.1 สรุปผลการวิจัย	36
5.2 อภิปรายผล	38
5.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย	39
บรรณานุกรม	42
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก : เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	44
ภาคผนวก ข : รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือการวิจัย	47
รายชื่อหน่วยกู้ภัยเอกชนในเขตอำเภอเมืองพะเยา	48
ประวัติผู้วิจัย	49

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันสถานการณ์ภัยพิบัติทั่วโลกนับวันจะมีความหลากหลาย มีความถี่และความรุนแรงมากขึ้น รวมถึงประเทศไทยในระยะที่ผ่านมาได้ประสบกับภัยพิบัติทางธรรมชาติหลายประเภทและก่อให้เกิดความเสียหายมากมายไม่ว่าจะเป็นการเสียชีวิต บาดเจ็บทั้งทางร่างกายและสภาพจิตใจ และส่งผลถึงความสูญเสียทางเศรษฐกิจของประเทศอีกด้วย เป็นผลทำให้สังคมมีการรับรู้และให้ความสำคัญการจัดการภัยพิบัติมากขึ้น การเจ็บป่วยฉุกเฉินเป็นภาวะวิกฤติของชีวิตของแต่ละบุคคลหากไม่ได้รับการแก้ไขอย่างเหมาะสมและทันเวลา อาจทำให้เกิดการสูญเสียชีวิต อวัยวะหรือเกิดความบกพร่องในการทำงานของอวัยวะสำคัญรวมทั้งอาจทำให้การบาดเจ็บหรืออาการป่วยรุนแรงเกิดขึ้นโดยไม่สมควร หรืออาจรุนแรงถึงขั้นเสียชีวิตก่อนวัยอันควรและอาจจะมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจสังคมและความมั่นคงของประเทศได้ ซึ่งจากข้อมูลสถิติในปี 2551 พบว่าการตายจากสาเหตุภายนอก (อุบัติเหตุ การได้รับพิษ ถูกทำร้าย) เป็นอัตรา 66.1 พบว่าการตายจากโรกระบบไหลเวียนเลือด เป็นอัตรา 56.0 ต่อประชากรแสนคน โดยในแต่ละปีพบว่ามีผู้ป่วยใช้บริการห้องฉุกเฉินในโรงพยาบาลต่าง ๆ ทั่วประเทศ ปีละประมาณ 12 ล้านครั้ง เป็นผู้ป่วยฉุกเฉินระดับวิกฤติและเร่งด่วน ร้อยละ 30.0 และมีผู้ป่วยฉุกเฉินเสียชีวิต นอกโรงพยาบาลปีละประมาณ 60,000 คน ซึ่งสาเหตุสำคัญที่ทำให้ผู้ป่วยฉุกเฉินในประเทศไทยยังไม่ได้ได้รับการรักษาอย่างถูกต้องและทันเวลา เพราะมี “ระบบบริการการแพทย์และสาธารณสุขฉุกเฉิน” ที่ด้อยประสิทธิภาพและประสิทธิภาพไม่ครอบคลุมถึงผู้เจ็บป่วยฉุกเฉินและทุกพื้นที่เนื่องจากขาดระบบที่เข้าถึงได้ง่าย รวมถึงผู้ให้ความช่วยเหลือเบื้องต้น เช่น ประชาชนและอาสาสมัครยังขาดความรู้การปฐมพยาบาลผู้เจ็บป่วยฉุกเฉินที่ถูกวิธี ขาดความรู้ในการปฏิบัติการกู้ชีพ ขาดแผนการช่วยเหลือตนเองในชุมชนเป็นต้น (สถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ, 2554:1)

ประเทศไทยมีระบบการแพทย์ฉุกเฉินที่ได้มาตรฐานซึ่งบุคคลเข้าถึงได้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียมทั้งในภาวะปกติและสาธารณภัย โดยมีการจัดการอย่างมีส่วนร่วม และกำหนดเป้าหมายข้อ 1 คือ การทำให้ทุกท้องถิ่นและพื้นที่มีระบบการแพทย์ฉุกเฉินที่ได้มาตรฐาน ตามแผนหลักการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ.2556-2559 ซึ่งบุคคลเข้าถึงได้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม โดยกลยุทธ์ที่ 1 มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการปฏิบัติการฉุกเฉินทั้งก่อนชุดปฏิบัติการไปถึง ก่อนถึงสถานพยาบาล ณ สถานพยาบาลและการส่งต่อระหว่างสถานพยาบาลให้ได้มาตรฐานอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน ในทุกท้องถิ่นและพื้นที่ด้วยการส่งเสริมให้มีกลไกการพัฒนาความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ของบุคลากรในระบบการแพทย์ฉุกเฉินอย่างต่อเนื่องทุกระดับ กลยุทธ์ที่ 7 กำหนดวัตถุประสงค์ประการหนึ่งว่าเพื่อให้

ทุกภาคีมีส่วนร่วมในการป้องกันการเจ็บป่วยฉุกเฉินที่เกิดขึ้น มีเป้าหมายคือ การสร้างเสริมความตระหนัก รวมทั้งเผยแพร่ความรู้และสื่อสารข้อมูลข่าวสารด้านการแพทย์ฉุกเฉินสู่กลุ่มเป้าหมายได้อย่างครอบคลุมด้วยการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมและบุคคลทั่วไปมีความสามารถแจ้งการเจ็บป่วยฉุกเฉินร้องขอความช่วยเหลือและให้การปฐมพยาบาลแก่ผู้ป่วยฉุกเฉินได้โดยการส่งเสริมการมีส่วนร่วมเชิงรุกของภาคีชุมชนและครอบครัว ให้มีอาสาฉุกเฉินชุมชนอย่างน้อย 1 คนต่อ 1 ครัวเรือน (สถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ, 2555:1-14) โดยสามารถแจ้งเหตุเพื่อขอความช่วยเหลือ ผ่านหมายเลข 1669 ให้การปฐมพยาบาลเบื้องต้น ณ จุดเกิดเหตุและการช่วยฟื้นคืนชีพขั้นพื้นฐานให้แก่ญาติพี่น้องหรือคนในชุมชนที่เกิดเจ็บป่วยฉุกเฉินให้ได้รับการดูแลก่อนที่จะมีชุดปฏิบัติการฉุกเฉินเข้าไปถึง และรับตัวผู้ป่วยส่งต่อเพื่อรับการรักษาในโรงพยาบาลที่ได้มาตรฐาน ซึ่งจะช่วยลดความรุนแรง ความพิการและการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุและการเจ็บป่วยฉุกเฉินในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งลดช่องว่างในการเข้าถึงบริการการแพทย์ฉุกเฉิน และเป็นแนวทางในการพัฒนาการเข้าถึงบริการของกลุ่มเปราะบาง เช่น เด็ก ผู้พิการและผู้สูงอายุในระดับพื้นที่ต่อไป

การกู้ชีพและบรรเทาสาธารณภัยโดยความเข้าใจทั่วไปคือเกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือผู้รอดชีวิตในสถานการณ์ฉุกเฉิน เป็นการช่วยเหลือเบื้องต้นในระบบบริการการแพทย์ฉุกเฉิน (Emergency Medical Service:EMS) ซึ่งเป็นการให้บริการทางการแพทย์และสาธารณสุข เพื่อให้ผู้ที่มีภาวะการเจ็บป่วยเฉียบพลันให้พ้นภาวะวิกฤติ เหตุฉุกเฉิน ป้องกันไม่ให้เกิดความพิการ และการสูญเสียชีวิต ตลอดจนการจัดการให้ผู้ป่วยฉุกเฉินได้รับการปฏิบัติการฉุกเฉินจนพ้นภาวะฉุกเฉินหรือได้รับการบำบัดรักษาเฉพาะ (Definitive Care) ทันเวลาและเหมาะสม เริ่มต้นแต่การดูแลก่อนไปถึงโรงพยาบาล (Pre-hospital Care) ในขณะที่อยู่ในโรงพยาบาล (In-hospital Care) และการดูแลระหว่างการส่งต่อไปยังโรงพยาบาลอื่น (Inter-hospital Care) ทั้งในภาวะปกติและภาวะภัยพิบัติ

การดำเนินงานกู้ชีพและบรรเทาสาธารณภัย เป็นกระบวนการที่มีกิจกรรมเตรียมการสำหรับรองรับภัยพิบัติที่อาจจะเกิดขึ้นหรือเกิดขึ้นแล้ว การปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัยหรือการกู้ชีพและบรรเทาสาธารณภัยที่มักเข้าใจผิดว่าต้องเป็นการเก็บศพเพียงอย่างเดียว นั้น แท้จริงแล้วการกู้ชีพและบรรเทาสาธารณภัยต้องทำเป็นทุกอย่างที่เกี่ยวกับการช่วยเหลือ การช่วยให้รอด และการช่วยฟื้นคืนชีวิต เช่น การปฐมพยาบาล ณ จุดเกิดเหตุการณณ์ผจญเพลิงในสถานการณ์ต่าง ๆ หรือเหตุการณ์จากภัยธรรมชาติ การใช้อุปกรณ์ช่วยความปลอดภัย เช่น เครื่องตัดถ่าง อีกทั้งต้องมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับโครงสร้างรถยนต์ เครื่องยนต์ไฟฟ้า อิเล็กทรอนิกส์ การใช้วิทยุสื่อสารเบื้องต้น กิจกรรมการกู้ชีพบรรเทาสาธารณภัยของเจ้าหน้าที่ทั้งภาครัฐและเอกชนทั้งหลาย โดยเฉพาะภาคเอกชนที่ปฏิบัติงานแบบจิตอาสา ในการทำงานช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ต้องอาศัยองค์ความรู้เกี่ยวกับการช่วยเหลือที่ถูกวิธีและรวดเร็ว ได้รับการฝึกฝนทบทวนการช่วยเหลือผู้ประสบภัยในสถานการณ์ต่าง ๆ หรือการซ้อมแผน อาสาสมัครกู้ภัยจึงเป็นคำที่ใช้เรียกกลุ่มคนผู้มีความเสียสละทั้งทางกายและทางใจ

เพื่ออุทิศให้แก่สังคมและเพื่อนร่วมโลก ไม่ว่าจะเป็มนมนุษย์หรือสัตว์ โดยไม่คำนึงถึงชนชั้น วรรณะ เชื้อชาติ หรือศาสนา และเป็นผู้ซึ่งยอมเสียสละเวลาส่วนตัว เพื่อช่วยเหลือสังคมโดยที่ไม่หวังผลตอบแทนใดๆ อาสาสมัครกัญภัยมีหลายประเภท มาจากหลายสายงาน กระจายอยู่ทั่วทุกสารทิศ ไม่ว่าจะเป็นอาสาสมัครกัญภัยของมูลนิธิต่างๆรวมถึงหน่วยงานทางราชการ แต่ทุกคนมีจุดประสงค์เดียวกัน คือต้องการช่วยเหลือผู้ซึ่งกำลังประสบกับปัญหาไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง ให้พ้นจากวิกฤตินั้นๆ ไปได้ด้วยดี หน้าที่ของผู้ที่เป็น อาสาสมัครกัญภัย ถึงแม้ว่าการเป็นอาสาสมัครกัญภัยนั้นจะเกิดจากความสมัครใจของผู้ที่ทำการก็ตาม แต่ทุกคนก็ยังคงต้องประพฤติปฏิบัติตนให้อยู่ในกฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับของหน่วยงานนั้นๆอย่างเคร่งครัดด้วย ไม่ใช่ว่าเป็นอาสาสมัครกัญภัยแล้วจะทำอะไรได้ตามอำเภอใจ ทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้างระเบียบวินัยให้แก่อาสาสมัครกัญภัยทุกคน หน้าที่ของอาสาสมัครกัญภัยมีหลายอย่าง เช่น การออกตระเวนช่วยเหลือผู้ประสบอุบัติเหตุในกรณีต่างๆ การเดินทางไปตามต่างจังหวัด ชนบท หรือถิ่นทุรกันดาร เพื่อนำข้าวของเครื่องใช้ และสิ่งของที่จำเป็นไปแจกจ่ายให้แก่ประชาชนทั้งนี้รวมถึงผู้ที่ประสบภัยทางธรรมชาติ ซึ่งการปลอมโยนผู้ที่เสียชีวิตจากสิ่งที่ได้พบเจอก็นับเป็นหน้าที่หนึ่งด้วยเช่นกัน หน้าที่สำคัญของอาสาสมัครกัญภัย คือ การช่วยเหลือผู้ได้รับบาดเจ็บ รวมถึงการกัญภัยในรูปแบบต่างๆ การช่วยเหลือผู้ได้รับบาดเจ็บและการกัญภัย โดยอาสาสมัครกัญภัย การช่วยเหลือผู้ได้รับบาดเจ็บมีความสำคัญมาก เพราะในความสำเร็จหรือในความผิดพลาดจากการตัดสินใจในการกระทำนั้นหมายถึง ชีวิต ดังนั้น อาสาสมัครกัญภัยจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจบวกกับความสามารถ ความกล้าที่จะช่วยเหลือผู้บาดเจ็บในยามคับขัน แรงแบนดาลใจ แรงแจจใจในการมีส่วนร่วม จิตอาสาพร้อมที่จะสละกำลังกายกำลังทรัพย์ให้กับผู้ที่กำลังเดือดร้อน

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครกัญภัยเอกชนในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ซึ่งการปฏิบัติงานของอาสาสมัครกัญภัยในการช่วยเหลือผู้ได้รับบาดเจ็บจากอุบัติเหตุแต่ละครั้ง หากอาสาสมัครกัญภัยเข้ามาทำการปฏิบัติงานเพื่อช่วยเหลือไม่มีความรู้ที่เพียงพอหรือไม่มีความพร้อมใน การปฏิบัติงาน ผลกระทบก็จะตกอยู่กับตัวผู้บาดเจ็บเอง ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ จะนำไปปรับปรุงและพัฒนางานด้านการช่วยเหลือ ผู้ประสบอุบัติเหตุทางด้านต่างๆ ให้มีศักยภาพและเกิดประสิทธิผลมากขึ้น อันเป็นผลดีกับทุกภาคส่วนต่อไป

1.2 คำถามการวิจัย

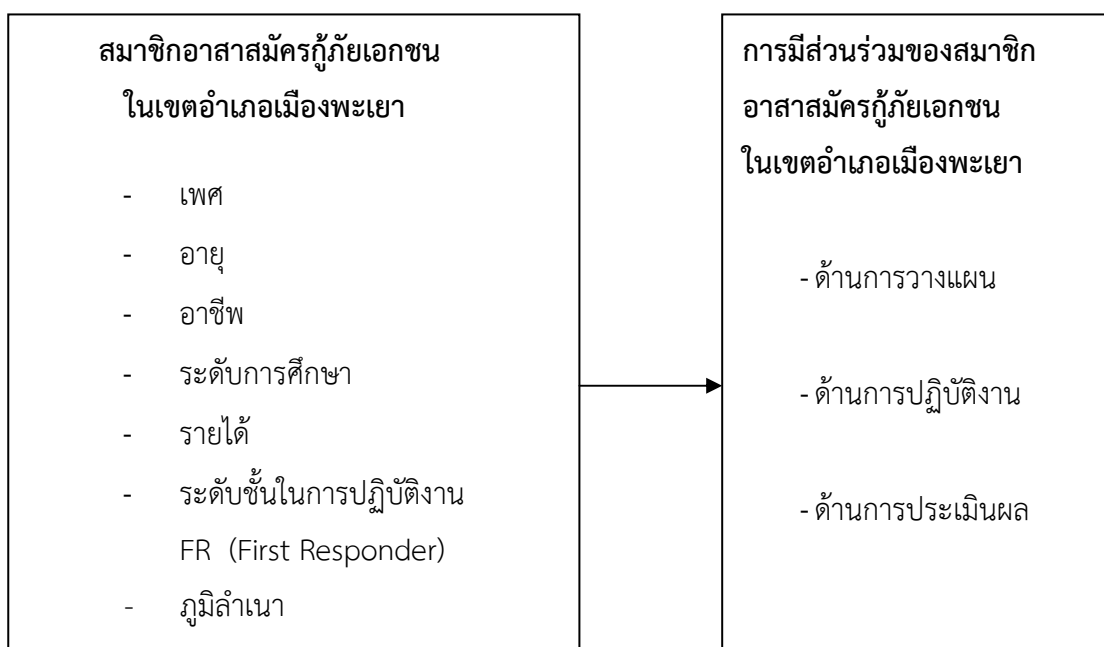
การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครกัญภัยในการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาสมัครกัญภัยเอกชนในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา มีมากน้อยเพียงใด อยู่ในระดับใด

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครกู้ภัยในการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาสมัครกู้ภัยเอกชน ในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา

1.4 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

จากการวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดกรอบแนวคิด ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

1.4.1 ตัวแปรที่ศึกษา

ได้แก่ การมีส่วนร่วมของสมาชิกอาสาสมัครกู้ภัย ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่

- 1.1 ด้านการวางแผน
- 1.2 ด้านการปฏิบัติงาน
- 1.3 ด้านการประเมินผล

1.5 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครกู้ภัยเอกชนในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้

1.5.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครกู้ภัยเอกชนในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ประกอบด้วยการมีส่วนร่วมที่ของอาสาสมัครกู้ภัยในด้านการวางแผน การปฏิบัติงาน การประเมินผล

1.5.2 ขอบเขตด้านพื้นที่

การศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครกู้ภัยเอกชนในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้เลือกศึกษาพื้นที่เขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา เป็นการเลือกพื้นที่ศึกษาแบบเจาะจง (Purposive Selective)

1.5.3 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณครั้งนี้ ได้แก่ สมาชิกอาสาสมัครกู้ภัยเอกชนในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา จำนวน 8 หน่วย ประกอบด้วย

1. หน่วยพุทธญาณร่วมกุศล	มีจำนวนลูกชุดทั้งหมด	20 คน
2. หน่วยกลางพิทักษ์ชีพ	มีจำนวนลูกชุดทั้งหมด	11 คน
3. หน่วยกู้ชีพกู้ภัยตำบลแม่ใส	มีจำนวนลูกชุดทั้งหมด	10 คน
4. หน่วยกู้ภัยอนาลโย	มีจำนวนลูกชุดทั้งหมด	6 คน
5. หน่วยกู้ชีพกู้ภัยท่าวังทอง	มีจำนวนลูกชุดทั้งหมด	6 คน
6. หน่วยสยามรวมใจปู้อินทร์	มีจำนวนลูกชุดทั้งหมด	10 คน
7. หน่วยมูลนิธิเรือซาพะเยา	มีจำนวนลูกชุดทั้งหมด	20 คน
8. หน่วยสมาคมกู้ภัยชาวภาพพะเยา	มีจำนวนลูกชุดทั้งหมด	10 คน

สมาชิกทั้งหมดจำนวน 93 คน โดยกำหนดประชากรเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้

1.5.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาใช้ระยะเวลาในการศึกษา จำนวน 8 เดือน เริ่มตั้งแต่เดือน พฤษภาคม ถึงเดือนธันวาคม 2560

1.6 นิยามศัพท์

ในการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครกัญญาเอกชนในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ผู้วิจัยได้ให้คำนิยามศัพท์ที่ใช้เฉพาะการศึกษาครั้งนี้ดังนี้

อาสาสมัครกัญญาเอกชน หมายถึง ประชาชนที่ได้รับคัดเลือกให้เป็นตัวแทนในการบริการด้านสุขภาพอนามัยโดยผ่านการอบรมความรู้ด้านสาธารณสุข ขึ้นทะเบียนเป็นอาสาสมัครกัญญาจากกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กองสนับสนุนสุขภาพภาคประชาชน กระทรวงสาธารณสุขในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา

การมีส่วนร่วม หมายถึง การเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาอาสาฉุกเฉินของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ในเขตอำเภอเมืองพะเยา เริ่มตั้งแต่การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล

การวางแผน หมายถึง ความสามารถในการกำหนดแผนงาน กิจกรรมการดำเนินงาน กูชีพกัญญาในพื้นที่เขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา สภาวะภายในอย่างหนึ่งที่เป็นพลัง สิ่งกระตุ้น สิ่งนำ การกระทำของอาสาสมัครกัญญาให้ไปในทิศทางหรือช่องทางที่จะให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ

การปฏิบัติงาน หมายถึง การเข้าร่วมกิจกรรมงานอาสาสมัครกูชีพกัญญาเอกชนในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา

การประเมินผล หมายถึง การประชุมสรุปผลการทำงานของหน่วยกูชีพกัญญาอาสาสมัครกัญญาเอกชนในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครกัญญาเอกชนในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ในครั้งนี้เพื่อ

1. ได้ทราบถึงการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครกัญญาในการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาสมัครกัญญาเอกชนในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา
2. สามารถนำผลการศึกษานี้ไปใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงและพัฒนางานอาสาสมัครกัญญา ให้มีศักยภาพ มีคุณภาพและเกิดประสิทธิผลมากขึ้น และยังเป็นประโยชน์ทางวิชาการสำหรับผู้เกี่ยวข้องหรือผู้สนใจนำไปศึกษาค้นคว้าต่อไป

บทที่ 2

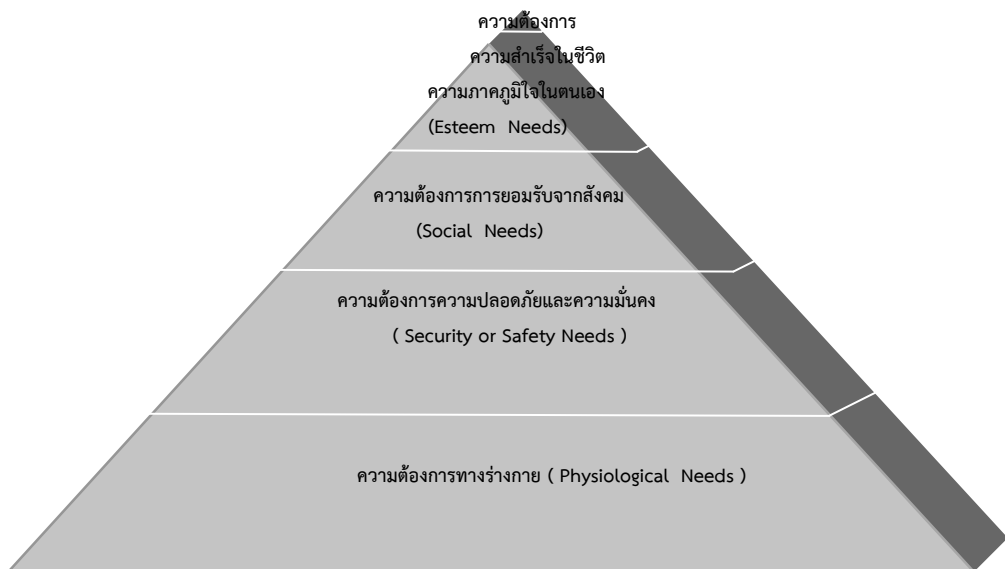
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครกู้ภัยเอกชนในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- 2.1 ทฤษฎีความต้องการ
- 2.2 ทฤษฎีการมีส่วนร่วม
- 2.3 ความหมายของอาสาสมัครกู้ภัย
- 2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's hierarchy of needs theory)

ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's hierarchy of needs theory) เป็นทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ซึ่งกำหนดโดยนักจิตวิทยาชื่อ มาสโลว์ (Abraham Maslow) เป็นทฤษฎีการจูงใจที่มีการกล่าวขวัญอย่างแพร่หลาย มาสโลว์มองว่าความต้องการของมนุษย์มีลักษณะเป็นลำดับขั้นจากระดับต่ำสุดไปยังระดับสูงสุด เมื่อความต้องการในระดับหนึ่งได้รับการตอบสนองแล้ว มนุษย์ก็จะมีความต้องการอื่นในระดับที่สูงขึ้นต่อไป

ภาพที่ 2 แสดงลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์

1. ความต้องการทางร่างกาย (Physiological needs) เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์เพื่อความอยู่รอด เช่น อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค อากาศ น้ำดื่ม การพักผ่อน เป็นต้น

2. ความต้องการความปลอดภัยและมั่นคง (Security or safety needs) เมื่อมนุษย์สามารถตอบสนองความต้องการทางร่างกายได้แล้ว มนุษย์ก็จะเพิ่มความต้องการในระดับที่สูงขึ้นต่อไป เช่น ความต้องการความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ความต้องการความมั่นคงในชีวิตและหน้าที่การงาน

3. ความต้องการความผูกพันหรือการยอมรับ (ความต้องการทางสังคม) (Affiliation or Acceptance needs) เป็นความต้องการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ซึ่งเป็นธรรมชาติอย่างหนึ่งของมนุษย์ เช่น ความต้องการให้และได้รับซึ่งความรัก ความต้องการเป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะ ความต้องการได้รับการยอมรับ การต้องการได้รับความชื่นชมจากผู้อื่น เป็นต้น

4. ความต้องการการยกย่อง (Esteem needs) หรือความภาคภูมิใจในตนเองเป็นความต้องการการได้รับการยกย่อง นับถือ และสถานะจากสังคม เช่น ความต้องการได้รับความเคารพนับถือ ความต้องการมีความรู้ความสามารถ เป็นต้น

5. ความต้องการความสำเร็จในชีวิต (Self-actualization) เป็นความต้องการสูงสุดของแต่ละบุคคล เช่น ความต้องการที่จะทำทุกสิ่งทุกอย่างได้สำเร็จ ความต้องการทำทุกอย่างเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง เป็นต้น

จากทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ สามารถแบ่งความต้องการออกได้เป็น 2 ระดับ คือ

1) ความต้องการในระดับต่ำ (Lower order needs) ประกอบด้วยความต้องการทางร่างกาย, ความต้องการความปลอดภัยและมั่นคง และความต้องการความผูกพันหรือการยอมรับ

2) ความต้องการในระดับสูง (Higher order needs) ประกอบด้วย ความต้องการการยกย่องและความต้องการความสำเร็จในชีวิต

2.2 ทฤษฎีการมีส่วนร่วม

ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วม จากการศึกษาทฤษฎีการมีส่วนร่วมของนักวิชาการทั้งหลาย พบว่า การมีส่วนร่วม จะเกี่ยวข้องกับด้านจิตวิทยาและสังคมวิทยา มีทฤษฎีที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมดังต่อไปนี้

2.2.1 ทฤษฎีลำดับความต้องการของมาสโลว์ (Hierarchy of needs theory, pp.66-67) นับว่าเป็นทฤษฎีดั้งเดิมเกี่ยวกับการจูงใจให้บุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานต่าง ๆ

ให้บรรลุความสำเร็จด้วยการจูงใจบุคลากรในองค์กร โดยคำนึงถึงความจำเป็นขั้นพื้นฐานของมนุษย์เป็นหลัก อับราฮัม เอช มาสโลว์ (Abraham H.Maslow) กล่าวว่า ความต้องการของมนุษย์จำมีความต้องการปัจจัยต่าง ๆ ที่ไม่มีที่สิ้นสุดตามลำดับ ได้แก่

2.2.1.1 ความต้องการพื้นฐานทางกายภาพและชีวภาพ ถือเป็นปัจจัยในขั้นพื้นฐานของมนุษย์ทุกคน เพื่อการดำรงอยู่และความอยู่รอดของชีวิต ได้แก่ อาหาร น้ำ ความอบอุ่นที่อยู่อาศัย การพักผ่อน การนอน การขับถ่าย และเรื่องเพศ

2.2.1.2 ความต้องการความมั่นคงและปลอดภัย เป็นความต้องการที่เป็นอิสระจากภัยอันตรายทางด้านร่างกาย ความกลัวต่อการสูญเสียงาน ทรัพย์สินต่าง ๆ อาหารและที่อยู่อาศัย ความต้องการทางสังคม ความรักใคร่ และความเป็นเจ้าของ เนื่องจากอยู่ในสังคมก็ต้องการความรัก การเป็นเจ้าของบุคคลอื่น รู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคม เป็นคนที่มีคุณค่าของกลุ่มเป็นสมาชิกนั้น ๆ

2.2.1.3 ความต้องการได้รับการยกย่อง และเป็นที่ยอมรับจากสังคม ซึ่งเป็นความต้องการของบุคคลที่จะเป็นบุคคลที่มีคุณค่าในสายตาคนอื่น และได้รับการยอมรับทั่วไปว่าตนเองมีความก้าวหน้าและประสบผลสำเร็จในสิ่งที่ปรารถนา โดยตระหนักถึงศักยภาพ ทักษะความสามารถของตนเองและเกิดความเชื่อมั่นในตัวเองสูง

2.2.1.4 ความต้องการมีฐานะเด่นในสังคม (Esteem or Status Needs) ความต้องการขั้นต่อมาจะเป็นความต้องการที่จะประกอบไปด้วยสิ่งต่าง ๆ ดังนี้คือความมั่นใจในตนเอง

2.2.1.5 ความต้องการที่จะประสบความสำเร็จสูงสุดในชีวิต หมายถึง แนวโน้มของบุคคลที่จะเป็นหรืออยู่ในสถานภาพอย่างใดอย่างหนึ่งที่เป็นไปได้ อาจกล่าวได้ว่า เป็นความปรารถนาที่จะเป็นอย่างไรที่ตนเองเป็นมากขึ้น สูงขึ้น โดยเป็นทุกสิ่งทุกอย่างที่สามารถจะเป็นได้และประสบความสำเร็จ เพื่อที่จะมีศักยภาพบรรลุในระดับสูงสุด

2.2.2 ทฤษฎีสองปัจจัยของเฮร์เบิร์ต (Herzbert's two - factors theory, 1959) ได้นำประเด็นปัจจัยจูงใจ และปัจจัยสุขอนามัยร่วมกัน เรียกว่า ทฤษฎีสองปัจจัย นำเสนอปัจจัยที่ทำให้เกิดความพึงพอใจและไม่พึงพอใจในการทำงานให้แก่พนักงาน เพื่อให้การเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ทำให้เกิดประสิทธิผลและมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วยปัจจัย 2 ประการ คือ

2.2.2.1 ปัจจัยรักษาหรือปัจจัยสุขอนามัย (Maintenance factor or Hygiene factors) เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลในการสร้างความไม่พึงพอใจในการปฏิบัติงานซึ่งเป็นปัจจัยภายนอก ได้แก่ นโยบายและการบริหาร เงินเดือน ความมั่นคงในการทำงาน การบังคับบัญชา ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล สภาพการทำงานและสถานภาพ

2.2.2.2 ปัจจัยจูงใจ (Motivation factors) นับเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสร้างความพึงพอใจในการปฏิบัติงานเป็นปัจจัยภายใน ปัจจัยเหล่านี้มีผลต่อพนักงานคล้ายกับการรักษาอนามัยของคน ได้แก่ ความก้าวหน้าส่วนตัว ลักษณะงานที่ท้าทาย ความสำเร็จ การยกย่อง ชมเชย ความรับผิดชอบ และความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ 2545, น. 243-244)

2.2.3 ทฤษฎีหมุดเชื่อมโยงของไลเคอร์ท (Linking Pin function theory) เมื่อ ค.ศ. 1967 เรนเซส ไลเคอร์ท (Rensis Lickert) ผู้อำนวยการสถาบันทางสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมิชิแกน กล่าวถึง ทฤษฎีการจัดรูปองค์การเชิงมนุษย์สัมพันธ์ เรียกว่า “ทฤษฎีหมุดเชื่อมโยง” ได้กล่าวโดยสรุปว่า องค์การจะปฏิบัติหน้าที่ได้ดีที่สุดก็ต่อเมื่อสมาชิกจะต้องไม่ปฏิบัติหน้าที่ในลักษณะคนเดียว หากแต่การปฏิบัติหน้าที่ร่วมกันในลักษณะกลุ่มงานที่มีประสิทธิภาพ มีเป้าหมายการปฏิบัติงานชัดเจน ฝ่ายบริหารต้องรับผิดชอบต่อการสร้างกลุ่มงานที่มีประสิทธิภาพ มีความเชื่อมโยงทั้งระหว่างภายในองค์การ ผู้บังคับบัญชาในกลุ่มหนึ่งย่อมจะเป็นผู้ใต้บังคับบัญชาในอีกกลุ่มหนึ่ง ที่ส่งขึ้นไปและเป็นเช่นนี้ไปตลอดทั้งองค์การ (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ 2542, 233 – 242)

2.2.4 เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2537, หน้า 187) ได้อธิบายถึงการมีส่วนร่วมว่าเป็น การที่บุคคลหรือคณะบุคคลเข้ามาช่วยเหลือสนับสนุนการทำประโยชน์ในเรื่องต่างๆ หรือกิจกรรมต่างๆ อาจเป็นการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจหรือกระบวนการบริหารและประสิทธิผลขององค์การขึ้นอยู่กับกระบวนการตัดสินใจหรือกระบวนการบริหารและประสิทธิผลขององค์การขึ้นอยู่กับ การรวมพลังของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับองค์การนั้นในการปฏิบัติภารกิจให้บรรลุเป้าหมาย วิธีการหนึ่งในการรวมพลังความคิดสติปัญญา ก็คือ การมีส่วนร่วม การให้บุคคลมีส่วนร่วมในองค์การนั้น บุคคลจะต้องมีส่วนเกี่ยวข้อง (involvement) ในการดำเนินการปฏิบัติภารกิจต่างๆ เป็นผลให้บุคคลนั้นมีความผูกพัน (commitment) ต่อกิจกรรมและองค์การในที่สุด

2.2.5 Cohen and Uphoff (1977, pp.7 – 26) กล่าวถึงกรอบในการพิจารณา เรื่องของการมีส่วนร่วมว่า มีโครงสร้างพื้นฐานจำแนกเป็น 3 มิติ ได้แก่

มิติที่ 1 มีส่วนร่วมในเรื่องอะไร (what participation are we concerned with?) หรือเรียกอีกอย่างว่า ประเภทหรือลักษณะของการมีส่วนร่วม ได้สร้างกรอบพื้นฐานของการมีส่วนร่วม ประกอบด้วยประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (participation in decision making) ซึ่งเป็นการตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมตั้งแต่ระยะเริ่มต้น
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม (participation in implementation) เป็นการเข้าร่วมโดยการสนับสนุนทางด้านทรัพยากร การเข้าร่วมในการบริหาร และการเข้าร่วมในการร่วมแรงร่วมใจ

3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (participation in benefits) โดยอาจจะเป็นผลประโยชน์ทางวัตถุ ทางสังคม หรือโดยส่วนตัว

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (participation in evaluation) ซึ่งเป็นการควบคุมและตรวจสอบการดำเนินกิจกรรม รวมทั้งเป็นการแสดงถึงการปรับตัวในการมีส่วนร่วมต่อไป

มิติที่ 2 ใครที่เข้ามามีส่วนร่วม (whose participation are we concerned with?) ในส่วนนี้ มีคำที่ใช้ในความหมายว่า “การมีส่วนร่วมของประชาชน” (popular participation) Cohen and Uphoff ได้จำแนกให้เป็นกลุ่มบุคคลที่ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยจำแนกออกเป็น 4 กลุ่มใหญ่ ได้แก่ 1) ผู้ที่อยู่อาศัยในท้องถิ่น 2) ผู้นำท้องถิ่น 3) เจ้าหน้าที่ของรัฐ และ 4) คนต่างชาติ

มิติที่ 3 การมีส่วนร่วมนั้นเกิดขึ้นอย่างไร (how is participation occurring with in the project?) ในมิตินี้ มีประเด็นที่ควรพิจารณาอยู่ 4 ประเด็นด้วยกันคือ

1. พื้นฐานของการมีส่วนร่วม พิจารณาเกี่ยวกับแรงที่กระทำให้เกิดการมีส่วนร่วมมาจากเบื้องบนหรือเบื้องล่าง และแรงที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมมาจากที่ใด

2. รูปแบบของการมีส่วนร่วม พิจารณาเกี่ยวกับรูปแบบขององค์กร การมีส่วนร่วมโดยตรงหรือโดยอ้อม

3. ขอบเขตของการมีส่วนร่วม พิจารณาเกี่ยวกับระยะเวลาที่เข้ามามีส่วนร่วมและช่องของกิจกรรม

4. ประสิทธิภาพของการมีส่วนร่วม พิจารณาเกี่ยวกับ การให้อำนาจแก่ผู้เข้ามามีส่วนร่วม และปฏิสัมพันธ์ของคุณลักษณะต่างๆ ของสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม

6. Chapin (1997, p. 317) ได้แบ่งการมีส่วนร่วมในงานออกเป็น 4 ประเภทดังนี้

1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือการเริ่มตัดสินใจ ดำเนินการ การมีอิทธิพลในการตัดสินใจดำเนินงานหรือออกเสียงคัดค้าน และตัดสินใจปฏิบัติการในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับงานที่ปฏิบัติ ไม่ว่าจะเรื่องของการจัดระบบการทำงาน วิธีการทำงาน ใครเป็นผู้กระทำและทำอย่างไร

2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ คือ การมีส่วนร่วมในการสนับสนุนด้านทรัพยากร การบริหาร การประสานความร่วมมือ การทำกิจกรรมต่างๆ ตลอดจนการปรับปรุงแก้ไข ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน

3) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ไม่ว่าจะเป็นผลประโยชน์ทางด้านวัตถุ ผลประโยชน์ทางสังคม หรือผลประโยชน์ส่วนบุคคล

4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล คือ การมีส่วนร่วมในงานในการให้ข้อมูล การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การเสนอผลการปฏิบัติงาน ตลอดจนการเสนอแนวคิดในการปรับปรุง และแก้ไขงานต่างๆ ให้ดียิ่งขึ้น

7. Woodcock (อ้างถึงใน ปราณี งามสุต และจำรัส ดั่งสุวรรณ, 2545, หน้า 15) กล่าวถึงการทำงานร่วมกันที่มีประสิทธิภาพว่า ต้องประกอบด้วย 11 องค์ประกอบ คือ

- 1) ความสมดุลในบทบาท สมาชิกจะต้องมีความรู้ความสามารถที่เหมาะสม
- 2) เป้าหมายที่ชัดเจนและเห็นพ้องต้องกัน เป็นการเปิดโอกาสให้สมาชิกในการรับรู้และมีส่วนร่วมในการตั้งเป้าหมาย
- 3) การเปิดเผยและกล้าเผชิญหน้าเป็นการเปิดโอกาสให้สมาชิกสามารถแสดงตน เหตุผล ความคิด ได้อย่างอิสระ
- 4) การสนับสนุนและการไว้วางใจกัน จะทำให้สมาชิกรู้สึกต้องการที่จะปกป้องงานที่เขารับผิดชอบ
- 5) ความร่วมมือและความขัดแย้ง จะช่วยให้ทุกคนยอมรับจุดอ่อนจุดแข็งของกันและกัน และจะช่วยดึงความรู้ความสามารถและประสบการณ์ออกมาใช้ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม
- 6) วิธีการดำเนินการที่ดี จะทำให้เกิดการตัดสินใจได้อย่างถูกต้องเหมาะสม
- 7) ภาวะผู้นำที่เหมาะสม ย่อมให้มีการสับเปลี่ยนหมุนเวียนเพื่อเปิดโอกาส และดึงศักยภาพของผู้ร่วมงานออกมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่องาน
- 8) การตรวจสอบและติดตามเป็นการศึกษาทบทวนการทำงาน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์และการปรับปรุงขั้นตอน วิธี และกระบวนการทำงาน
- 9) การพัฒนาบุคลากรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของงานที่จะเกิดขึ้น
- 10) ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มเพื่อช่วยเหลือและเรียนรู้จากกลุ่มข้างเคียง ที่ยังเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างกลุ่ม
- 11) การติดต่อสื่อสารที่ดี เปรียบเสมือนน้ำมันหล่อลื่นในการทำงาน

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมในการทำงานหรือมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นมี ความจำเป็นและสำคัญมากสำหรับทรัพยากรในยุคปัจจุบัน ซึ่งจะส่งผลให้คุณภาพการทำงานหรือการมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชามีมากขึ้น เป็นสิ่งที่ดีสำหรับการสั่งการของผู้บริหาร ผู้บริหารจะต้องรับฟังการเสนอความคิดเห็น การตัดสินใจของผู้ใต้บังคับบัญชาทุก ๆ คนจะทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีความผูกพัน และมีความรู้สึกที่ตนเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยงาน จะเกิดความมุ่งมั่นร่วมมือร่วมใจกันทำงานอย่างเต็มที่ ทำให้การบริหารงานบรรลุวัตถุประสงค์และมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมมีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาคุณภาพองค์กรเพราะเมื่อบุคคลได้เข้ามามีส่วนร่วมแล้วจะไม่ค่อยเกิดการต่อต้านเกี่ยวกับแนวคิดและการดำเนินงาน รวมทั้งช่วยลดความขัดแย้งและความเครียดจากการทำงาน ทำให้บุคคลได้ร่วมกันพิจารณาแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น จากการทำงาน เพื่อมุ่งไปสู่เป้าหมายและการยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เกิดความมุ่งมั่นในการสร้าง

ความสำเร็จให้กับองค์กร ซึ่งบุคลากรจะรู้สึกพึงพอใจในผลงานที่เกิดขึ้นและเกิดความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง ความรู้สึกเป็นเจ้าของและผูกพันกับองค์กร ผลลัพธ์สุดท้ายคือ องค์กรมีคุณภาพ (ประทีป จันทรสิงห์, 2549) ซึ่งมีผู้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม ความสำคัญของการมีส่วนร่วม ลักษณะการมีส่วนร่วม ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม และกระบวนการหรือขั้นตอนของการมีส่วนร่วมไว้ ดังนี้

ความหมายของการมีส่วนร่วม

ทงศ์ศักดิ์ คุ้มไข่น้ำ (2540) ให้ความหมายไว้ 3 ประเด็น ได้แก่

1. การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง กระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในการดำเนินการพัฒนาร่วมคิด ร่วมตัดสินใจแก้ปัญหาของตนเอง ร่วมใช้ความคิดสร้างสรรค์และความชำนาญ ร่วมกับวิทยาการที่เหมาะสม และสนับสนุนการติดตามการปฏิบัติงานขององค์กร และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

2. การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง กระบวนการที่ประชาชนกลุ่มเป้าหมายได้รับโอกาสที่จะแสดงออกซึ่งความรู้สึกนึกคิด แสดงออกซึ่งสิ่งที่เขามี แสดงออกซึ่งสิ่งที่เขาต้องการ แสดงออกซึ่งปัญหาที่กำลังเผชิญ และแสดงออกซึ่งวิธีแก้ไขปัญหาและลงมือปฏิบัติโดยการช่วยเหลือของหน่วยงานภายนอกน้อยที่สุด

3. การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง กระบวนการที่รัฐทำการส่งเสริมชักนำสนับสนุนและสร้างโอกาสให้ประชาชนในชุมชน ทั้งในส่วนบุคคล กลุ่มคน ชมรม สมาคม มูลนิธิและองค์กรอาสาสมัครรูปแบบต่าง ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

สุรีย จันทรมาลี (2541) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม หมายถึง การที่กลุ่มบุคคลทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ร่วม ความคิด ร่วมแรงร่วมใจ ร่วมทุนทรัพย์ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมแก้ปัญหา ร่วมแสดงความคิดสร้างสรรค์และร่วมพัฒนา

จุฬารณณ์ โสตะ (2543) กล่าวถึงการมีส่วนร่วม หมายถึง การที่บุคคลหรือคณะบุคคลเข้ามาช่วยเหลือ สนับสนุนทำประโยชน์ต่างๆ หรือกิจกรรมต่างๆ อาจเป็นการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจหรือกระบวนการบริหารและประสิทธิผลขององค์กรขึ้นอยู่กับการรวมพลังของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับองค์กรนั้นในการปฏิบัติภารกิจให้บรรลุเป้าหมาย วิธีการหนึ่งในการรวมพลังความคิดสติปัญญาก็คือ การให้มีส่วนร่วม การให้บุคคลมีส่วนร่วมในองค์กรนั้น บุคคลจะต้องมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในการดำเนินการหรือปฏิบัติภารกิจต่างๆ เป็นผลให้บุคคลนั้นมีความผูกพัน (Commitment) ต่อภารกิจและองค์กรในที่สุด

ปาริชาติ วัลย์เสถียร และคณะ (2543) การมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา เป็นการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดโครงการ ได้แก่การร่วมค้นปัญหา การวางแผน การตัดสินใจ การระดมทรัพยากรและเทคโนโลยีในท้องถิ่น การบริหารจัดการ

การติดตามผล รวมทั้งการรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากโครงการ โดยโครงการจะต้องมีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชน

อรทัย ก๊กผล (2546) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน คือกระบวนการซึ่งประชาชน หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีโอกาสแสดงทัศนะแลกเปลี่ยนข้อมูล และความคิดเห็นเพื่อแสวงหาทางเลือกและการตัดสินใจต่างๆ เกี่ยวกับโครงการที่เหมาะสม และเป็นที่ยอมรับร่วมกัน ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจึงควรเข้าร่วมในกระบวนการนี้ตั้งแต่เริ่ม จนกระทั่งถึงการติดตามและประเมินผล เพื่อให้เกิดความเข้าใจ, การรับรู้, การเรียนรู้, การปรับเปลี่ยนโครงการร่วมกัน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่าย

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2547) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานหรือผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนแบ่งในอำนาจการตัดสินใจในระดับต่างๆ ของการดำเนินงานในหน่วยงาน เป็นผลให้เกิดสิ่งที่ตกลงใจร่วมกัน

ฉัตรวรรษ อกคลัง (2550) กล่าวว่า เส้นแบ่งของผู้ที่เป็นอาสาสมัครและผู้ทำงานให้บริการทางสังคม อาจจะมีเส้นแบ่งที่เบาบางมากหากจะใช้เพียงเงื่อนไขของการทำงานโดยปราศจากค่าตอบแทน หรือพอมีค่าตอบแทนบ้าง แต่ให้เป็นไปอย่างพอเพียง หรือผลที่ได้รับไม่อาจทดแทนกับค่าใช้จ่ายที่ต้องจ่ายไป การคิดในเชิงเศรษฐกิจหรือการแลกเปลี่ยนเชิงตัวเงินนี้อาจจะไม่เพียงพอสำหรับผู้ที่มีแนวคิดของการทำงานอย่างอุทิศตัวเพื่อสังคม วิธีคิดของคนทำงานอาสาสมัครจึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจที่ผู้ศึกษารวบรวมมาพอเป็นสังเขป ดังนี้

1. การยึดมั่นในอุดมการณ์ของผู้ที่จะเป็นอาสาสมัครคือมีสำนึกถึงความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเองและสังคม ความปรารถนาอันเร้นลับภายในใจที่ต้องการเห็นสังคมมีการปฏิบัติต่อกันอย่างเท่าเทียม มีการเอาใจใส่เปรียบต่อกันน้อยที่สุด ซึ่งสังคมจะเป็นเช่นนั้นได้ ก็จะต้องอาศัยกระบวนการจัดการทรัพยากรอย่างเป็นธรรมและแพร่กระจายไปยังคนทุกชั้น ทุกกลุ่มทางสังคมให้มากที่สุดเท่าที่จะสามารถทำได้ ดังนั้นปัจจัยสำคัญที่ทำให้มีจิตวิญญาณของการเป็นอาสาสมัครคือ การเห็นความไม่ยุติธรรมหรือการเอาใจใส่เปรียบ ซึ่งสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคมไทย คือการใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่มุ่งเน้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ สนับสนุนและส่งเสริมแนวคิดบริโภคนิยม

แนวคิดแบบอุดมการณ์อาสาสมัครกับแนวคิดบริโภคนิยม มาจากคนละฐานความคิดที่อยู่ตรงกันข้าม คืออุดมการณ์ทางสังคม มุ่งให้เราไปสัมพันธ์กับเพื่อนมนุษย์ มีความสุขกับเพื่อนมนุษย์ ในขณะที่ระบบบริโภคนิยม ทุนนิยม เป็นระบบที่เอาใจใส่เปรียบ เป็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจและผลประโยชน์เฉพาะกลุ่มเท่านั้น และสอนให้หาความสุขตามลำพังตนเองโดยไม่คิดถึงคนอื่น แต่แม้ว่าสังคมบริโภคนิยมจะมีอันตรายมาก แต่ก็ยังไม่หมดหวังเสียทีเดียวเพราะเมื่อถึงเวลาหนึ่ง สังคมบริโภคนิยมก็จะพบกับปัญหาด้วยเช่นกันนั่นก็คือ ความเหงา แล้วกลไกนี้มันจะสร้างเงื่อนไขให้เกิดอาสาสมัครในที่สุด อย่างไรก็ตาม อุดมการณ์อาสาสมัครจะเกิดขึ้นและมีอยู่ได้ไม่ได้ขึ้นอยู่กับบุคคล

เดียว แต่ต้องยืนอยู่บนความเข้าใจในโลก ความเป็นไปในชีวิตอย่างมีเหตุผลและกระบวนการที่จะเข้าใจความเป็นไปของสังคมคือการเข้าใจในหลักธรรมคำสอนของศาสนาที่นับถืออยู่ให้แตกฉาน ต้องมีความเข้าใจในประวัติศาสตร์และวิวัฒนาการของโลก มีความเข้าใจเป็นพื้นฐานของการเคลื่อนไหว การแปรเปลี่ยน และอุดมการณ์ที่จำเป็นต้องอาศัยการบ่มเพาะ จะรอให้เกิดและเติบโตเองไม่ได้ ข้อสำคัญคืออุดมการณ์อาสาสมัครไม่ใช่ความดีอันยิ่งใหญ่แต่เป็นพันธกิจทางใจที่จะต้องกระทำ

2. การยึดมั่นในหลักศาสนา อาสาสมัครที่ยึดมั่นในหลักศาสนายึดถือจารีตประเพณี โดยมุ่งทำความดีและอุทิศตนเพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น เมื่อลงมือทำงานแล้วไม่คิดว่าตนเองจะได้อะไร หรือจะเสียอะไร แต่มุ่งทำงานไปอย่างปราศจากเงื่อนไข การมุ่งบำเพ็ญประโยชน์ให้กับผู้อื่นหรือสังคมนั้นจะต้องทำที่ตนเองก่อน เรียกว่าประโยชน์ตน คือมีการประพฤติดี รักษาระเบียบวินัย รักษาความสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียร ปฏิบัติกิจการงานด้วยความเข้มแข็งหนักแน่นจนติดเป็นนิสัย เมื่อทำประโยชน์ตนแล้วก็ทำประโยชน์ให้ผู้อื่น เช่น การให้การสงเคราะห์แก่ผู้ยากจน ขาดแคลน ผู้ด้อยโอกาส ผู้ประสบความทุกข์ยากเดือดร้อน พร้อมกับการทำประโยชน์ส่วนรวมหรือประโยชน์สังคม เช่น ช่วยในการป้องกันแก้ไขปัญหาสังคม ในการพัฒนาสังคม การส่งเสริมความมั่นคงของสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

อาสาสมัครที่ทำงานด้วยหลักการของการยึดมั่นในหลักศาสนาและต้องการทำงานเพื่อละตัวตน หรือเข้าถึงการปล่อยวางทางวัตถุ สิ่งของ เงินทอง ข้าวของเครื่องใช้ต่างๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีพเพื่อให้สามารถเข้าถึงความสุขที่ลึกซึ้งกว่า อาสาสมัครเหล่านี้จะมุ่งอุทิศแรงกายและทรัพย์สินเพื่อเป็นการบริจาคตาน คือมีน้ำใจเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อประโยชน์ของผู้อื่น อาสาสมัครที่ได้ศึกษาและเข้าใจในหลักธรรมคำสอนของศาสนา จะหาหลักธรรมประจำใจเพื่อเป็นเป้าหมายหรือเครื่องมือในการเดินทางไปสู่บั้นปลายชีวิต และพยายามหาหนทางที่จะอุทิศตน ถวายทอดความรู้ความสามารถให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นที่เจ็บป่วยและยากไร้ด้อยโอกาสมากกว่าตน

3. ค่านิยมบางประการ การอุทิศตนเป็นอาสาสมัครอาจจะก่อกำเนิดมาจากค่านิยมบางประการที่มีอยู่ภายในความรู้สึกนึกคิดของคนๆ นั้น เป็นค่านิยมที่ได้รับการพัฒนามาจากการหล่อหลอมของครอบครัว จากสถาบันการศึกษา จากหลักธรรมคำสอนในศาสนา จากการเฝ้าสังเกตและตั้งคำถามกับความเป็นไปในสังคม หรือการได้อ่านประวัติชีวิตของนักพัฒนา หรือบุคคลที่เป็นแบบอย่างในใจ ค่านิยมดังกล่าวได้แก่

- การเสียสละ ผู้ที่อุทิศตนเป็นอาสาสมัครกล่าวว่า การจะเข้าถึงความเสียสละได้ จำต้องผ่านกระบวนการของการบังคับจิตใจให้ลด ละ สละ เลิก วิถีความสุขส่วนตัว การบริจาคตทรัพย์สิน เงินทอง เวลาและบางครั้งรวมถึงความสัมพันธ์กับสมาชิกในครอบครัว เพื่ออุทิศตนมาทำงานอาสาสมัคร

- ความมั่นคงทางจิตใจ การอุทิศตนโดยยึดมั่นในอุดมการณ์นั้น จำต้องมีความหนักแน่นอดทน และความมั่นคงอย่างสูงทางจิตใจ ถึงจะสามารถเอาชนะอุปสรรคต่างๆ ได้ โดยเฉพาะการทำงานที่เปลี่ยนเป้าหมายจากการรับเป็นตัวแทนเงินเป็นการบำรุงความเชื่อและความยึดถือในอุดมการณ์
- ความสามารถในการรักษาสมดุล ผู้ที่ทำงานอาสาสมัครจำเป็นต้องสามารถรักษาสมดุลระหว่างความต้องการเชิงเศรษฐกิจที่สนองรับต่อความต้องการทางกาย และความต้องการที่จะบรรลุอุดมการณ์ซึ่งเป็นความต้องการภายใน

ถวิลวดี บุรีกุล (2548) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมจะต้องเป็นกระบวนการดำเนินการอย่างแท้จริง ซึ่งหมายถึง บุคคลหรือกลุ่มที่มีส่วนร่วมได้เป็นผู้มีความคิดริเริ่มและได้มุ่งใช้ความพยายามตลอดจนความเป็นตัวของตัวเอง ที่จะดำเนินการตามที่ริเริ่มนั้น และการมีส่วนร่วมคือ การที่ได้มีการจัดการที่จะใช้ความพยายาม ที่จะเพิ่มความสามารถที่จะควบคุมทรัพยากรและระเบียบในสถาบันต่างๆ ในสภาพสังคมนั้นๆ โดยกลุ่มที่ดำเนินการและความเคลื่อนไหวที่จะดำเนินการนี้ไม่ถูกควบคุมโดยทรัพยากรและระเบียบต่างๆ

วันชัย วัฒนศักดิ์ (2549) การทำงานแบบมีส่วนร่วมนั้น ไม่ว่าจะในระดับครอบครัว ระดับโรงเรียน ระดับชุมชน ระดับองค์กร หรือระดับประเทศนั้น มีความสำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการทัศน์ปัจจุบัน เพราะจะช่วยให้ผู้มีส่วนร่วมเกิดความรู้สึกความเป็นเจ้าของ (Ownership) และจะทำให้ผู้มีส่วนร่วม หรือผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียนั้นยินยอมปฏิบัติตาม Compliance) และรวมถึงตกลงยอมรับ (Commitment) ได้อย่างสมัครใจ, เต็มใจและสบายใจ

นรินทร์ จงวุฒิเวศน์ (2550) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การเข้าไปเกี่ยวข้อง (Involvement) ทางความคิด, จิตใจ, อารมณ์และทางกาย การมีส่วนร่วมมีความหมายมากกว่าการเป็นส่วนหนึ่ง (Sense and belonging) การมีส่วนร่วมมีความหมายทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ (Quantitative and qualitative) การมีส่วนร่วมครอบคลุมทั้งมิติด้านความสามารถ เวลา และโอกาสที่จะมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมเป็นการกระทำ (Action) จึงมีทั้งผู้กระทำ (The actor) ผู้ถูกกระทำหรือผู้รับผล (The recipient) และสาธารณชน (The public) ผู้เป็นบริบทของการกระทำ

มธุรดา ศรีรัตน์ (2554) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการที่บุคคลได้มีส่วนเกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานทั้งด้านการแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจ ความรับผิดชอบ การวางแผนปฏิบัติงาน ตลอดจนการประเมินผล โดยใช้ความคิดสร้างสรรค์และความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงาน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่อาจเกิดจากการบริหารงานในองค์กร

คณินิจ อนุโรจน์ (2548) ให้แนวคิดว่าการสร้างความตระหนักในการพัฒนาในเรื่องใดก็ตามนั้น ยิ่งให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมมากเท่าใด โอกาสความสำเร็จก็จะสูงขึ้นตามไปด้วย แต่เป็นไปได้ที่องค์กรขนาดใหญ่จะนำบุคลากรทั้งหมดเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาองค์กร แต่การนำผู้บริหารระดับกลางเข้ามามีส่วนร่วมไม่ใช่เรื่องยาก (คนกลุ่มนี้จะเป็นตัวแทนของเราไปสร้าง

การมีส่วนร่วมในระดับปฏิบัติการต่อไป) การสร้างความตระหนักรู้ต้องเริ่มจากการให้ข้อมูลที่เป็นจริงขององค์กร (นำเขาเข้ามาร่วม SWOT องค์กร) ทุกคนต้องร่วมรับรู้ปัญหาขององค์กรทุกคนร่วมกัน วิเคราะห์สาเหตุของปัญหาและหาแนวทางแก้ไขร่วมกัน ร่วมสร้างแผนยุทธศาสตร์ (strategic partner) ร่วมกันหาตัวชี้วัดสู่ความสำเร็จร่วมกัน (Key Performance Indicator—KPI) เราจะทำอย่างไร และติดตามประเมินอย่างไร การมีส่วนร่วมเป็นกรนำเขาเข้ามาเพื่อเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร สร้างความรู้สึกเป็นเจ้าขององค์กร และร่วมกันที่จะนำพาองค์กรสู่เป้าหมายร่วมกัน นั่นคือต้องรวมใจคนขององค์กรให้เป็นหนึ่งเดียวให้ได้ (engagement) การมีส่วนร่วมจึงเป็นเองที่มีความสำคัญยิ่ง

Batten (อ้างถึงใน พัทรี พงษ์ศิริ, 2541) สรุปแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมว่าต้องการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ โดยถือเสมือนว่าเป็นแบบฝึกหัดในการพัฒนาคน ให้ต้องใช้ความคิด ตัดสินใจ วางแผน และดำเนินการเองอยู่เสมอ ซึ่งจะเป็นหนทางทำให้สมองของคนเกิดการพัฒนา รวมทั้งต้องยึดหลักต่อไปนี้เพื่อให้เกิดประสิทธิภพมากยิ่งขึ้น ได้แก่ 1) หลักการช่วยตนเอง 2) หลักการให้ประชาชนมีส่วนร่วม และ 3) หลักประชาธิปไตยในการดำเนินงาน

Richardson Ann (1983) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่า การที่ผู้นำอนุญาตให้ผู้ตามจำนวนมากที่สุดที่จะทำได้ เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจมากที่สุด เป็นต้นว่า การยอมให้ผู้ตามหรือผู้ใต้บังคับบัญชาได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย และแม้กระทั่งเลือกตั้งผู้นำหรือผู้บังคับบัญชาด้วย

Koontz & other (1986) กล่าวว่า การให้มีส่วนร่วมเป็นเทคนิคอย่างหนึ่งที่ผู้บริหารต้องการให้ได้รับการสนับสนุนที่เข้มแข็ง อันมีผลมาจากการวิจัยและทฤษฎีการสร้างแรงจูงใจที่ตระหนักถึงประโยชน์ของการมีส่วนร่วม และการสร้างการยอมรับนับถือ

Putti J.M. (1987) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมเป็นพื้นฐานของกิจกรรมทุกกิจกรรม กระบวนการตัดสินใจของกลุ่มจะเกิดการมีส่วนร่วมของสมาชิกทุกคนในกลุ่ม ซึ่งปัจจัยสำคัญของการมีส่วนร่วมมี 4 ประการ คือ

- 1) เป็นความพยายามที่เกี่ยวข้องทางด้านจิตใจและความรู้สึก
- 2) เป็นการกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือ
- 3) เป็นการให้บุคคลรับผิดชอบต่อการปฏิบัติงาน
- 4) เป็นการพัฒนาการมีส่วนร่วม ซึ่งคำนึงถึงความสมดุล การมีส่วนร่วมที่แท้จริงกับการมีส่วนร่วมมากเกินไป

Davis & Newstrom (1989) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่า การมีส่วนร่วมเป็นเรื่องของความเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจ และความรู้สึกนึกคิดของแต่ละคน ที่มีต่อกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งของกลุ่ม หรือเป็นแรงกระตุ้นที่ช่วยทำให้มีความสำเร็จ ซึ่งเป็นเป้าหมายของกลุ่ม หรือเป็นความ

Davis & Newstrom (1989) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่า การมีส่วนร่วมเป็นเรื่องของความเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจ และความรู้สึกนึกคิดของแต่ละคน ที่มีต่อกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งของกลุ่ม หรือเป็นแรงกระตุ้นที่ช่วยทำให้มีความสำเร็จ ซึ่งเป็นเป้าหมายของกลุ่ม หรือเป็นความ

รับผิดชอบต่อกิจกรรมร่วมกันด้วยการเข้าไปเกี่ยวข้อง (Involvement) ช่วยเหลือ (Contribution) และร่วมรับผิดชอบ (Responsibility)

ดังนั้นการมีส่วนร่วมจึงหมายถึง การที่กลุ่มบุคคลมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ตั้งแต่เริ่มต้นทั้งทางร่างกาย จิตใจและอารมณ์ ไม่ว่าจะเป็นปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มคน ร่วมคิด ร่วมมือ ร่วมปฏิบัติ ร่วมแรง ร่วมใจ และร่วมรับผิดชอบ เพื่อให้เกิดการดำเนินการพัฒนา และการเปลี่ยนแปลง เป็นเทคนิคอย่างหนึ่ง ที่ผู้บริหารต้องการ เพราะเมื่อบุคคลได้เข้ามามีส่วนร่วมแล้ว จะไม่ค่อยเกิดการต่อต้าน รวมทั้งช่วยลดความขัดแย้งและความเครียดจากการทำงาน ทำให้บุคคลได้ร่วมเข้ามามีส่วนร่วมแล้วจะไม่ค่อยเกิดการต่อต้าน รวมทั้งช่วยลดความขัดแย้งและความเครียดจากการทำงาน ทำให้บุคคลได้ร่วมกันพิจารณาแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการทำงาน บุคคลจะรู้สึกพึงพอใจในผลงานที่เกิดขึ้น และเกิดความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง เกิดความมุ่งมั่นในการสร้างความสำเร็จให้กับองค์กรเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและผูกพันกับองค์กร เพื่อนำไปสู่เป้าหมายขององค์กร และสามารถบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

ความสำคัญของการมีส่วนร่วม

อดิศร วงศ์คงเดช (2539) กล่าวว่า ประโยชน์ของการมีส่วนร่วม ชุมชนได้ประโยชน์ในการมีส่วนร่วมกิจกรรมการพัฒนาสุขภาพดังนี้

- 1) ชุมชนตระหนักในปัญหาของตนเอง และตระหนักที่จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาหรือแก้ปัญหาของตนเอง
- 2) ชุมชนมีโอกาสใช้ความสามารถของตนเองที่มีอยู่ในรูปของความคิด การตัดสินใจและการกระทำได้อย่างเต็มที่
- 3) เป็นการระดมทรัพยากรมนุษย์มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดชุมชน
- 4) ชุมชนจะมีความรู้สึกในความเป็นเจ้าของ ทำให้การพัฒนา มีความมั่นคงถาวรและประหยัด
- 5) เป็นกระบวนการพัฒนาความสามารถ และพลังชุมชนในการพึ่งตนเอง
- 6) เป็นการส่งเสริมระบอบประชาธิปไตย
- 7) ชุมชนรับผิดชอบและมีอำนาจสูงสุดในการพัฒนาชุมชนตนเอง
- 8) เป็นการแสดงออกถึงความเคารพ นับถือ เชื่อใจไว้วางใจ รักและศรัทธาในชุมชนว่ามีความรู้ความสามารถ

ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ (2543) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสำคัญ ดังนี้

1) การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นสิทธิพื้นฐานอันชอบธรรมของคนทุกคนที่ต้องเคารพให้การยอมรับ และยกย่อง โดยการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงออกเกี่ยวกับการปรับปรุงวิถีชีวิตของเขา

2) งานพัฒนาเป็นงานที่ต้องเกี่ยวข้องกับประชาชนเป็นจำนวนมาก จำเป็นต้องให้คนหมู่มากเหล่านี้มีสิทธิ์มีเสียงในการแสดงออก

3) กลยุทธ์ทั้งหลายในการพัฒนาที่ผ่านมา ยังไม่สามารถส่งผลถึงกลุ่มประชาชนผู้ด้อยโอกาสและยากจน และในทางตรงกันข้ามกลับส่งผลให้กลุ่มคนผู้ได้เปรียบมีโอกาสมากขึ้น จึงจำเป็นต้องปรับกลยุทธ์ในการพัฒนาใหม่ โดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนมากขึ้น

4) ประสบการณ์ที่ผ่านมาพบว่า มีโครงการจำนวนมากไม่น้อยที่ประสบความสำเร็จ โดยอาศัยวิธีให้ประชาชนมีส่วนร่วมในรูปของการรวมกลุ่ม และจัดตั้งองค์กรประชาชน ในขณะที่เดียวกัน มีตัวอย่างของโครงการที่ล้มเหลวจำนวนมาก อันเนื่องจากไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม

5) การมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นเรื่องของการปฏิบัติการเป็นกลุ่ม หรือของกลุ่ม (Group action) อันเป็นผลมาจากความรู้สึกผูกพันของสมาชิกแต่ละคนที่เข้ามามีส่วนร่วม เพื่อพิทักษ์ประโยชน์ของเขา และในขณะเดียวกันก็ได้ประโยชน์แก่ส่วนรวมด้วยการมีส่วนร่วมจึงเป็นสิ่งจำเป็น

6) การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นตัวชี้วัดของการพัฒนาชุมชน ยิ่งประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากเท่าไร ยิ่งแสดงว่าประชาชนจะได้รับประโยชน์จากการพัฒนามากยิ่งขึ้น

7) ประชาชนย่อมรู้ดีว่าตนเองนั้นต้องการอะไร มีปัญหาอะไร และอยากจะทำปัญหาอย่างไร ถ้าให้โอกาสแก่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนา ย่อมช่วยให้โครงการต่างๆ สอดคล้องความต้องการที่แท้จริงของประชาชนได้ดีกว่า

8) การมีส่วนร่วมของประชาชน ช่วยให้การปฏิบัติการทางสังคม (Social action) เป็นไปอย่างสงบสันติ ก่อให้เกิดรูปแบบการเปลี่ยนแปลงที่มีระเบียบ เป็นระบบ และเป็นที่ยอมรับทุกฝ่าย

9) เป็นนโยบายของรัฐในปัจจุบัน ที่ให้ทุกโครงการที่ลงสู่ชนบท ต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมเพิ่มขึ้นตามปรัชญาของการพัฒนา

ณรงค์ ฌ เชียงใหม่ (2545) กล่าวว่า การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานมีความสำคัญคือ

1) ประชาชนยอมรับในโครงการนั้น และเป็นโครงการที่ตรงกับปัญหาและความต้องการของประชาชน

2) ประชาชนมีความรู้สึกผูกพัน รู้สึกเป็นเจ้าของมากขึ้น

3) ลดความขัดแย้ง การดำเนินการโครงการจะราบรื่น ได้รับความร่วมมือจากประชาชนมากขึ้น

4) โครงการจะให้ประโยชน์ต่อชุมชนมากขึ้น และระดมทรัพยากรในการพัฒนา

5) ช่วยพัฒนาขีดความสามารถของประชาชน

สนธยา พลศรี (2550) กล่าวถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมไว้หลายประการดังนี้

1) เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ เป็นสิทธิมนุษยชนที่ประชาชนมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาทุกระดับ

2) สอดคล้องกับปรัชญา แนวความคิด และหลักการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชน

3) เป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จนโยบายของรัฐบาลในเรื่องการกระจายอำนาจไปสู่ประชาชน และท้องถิ่น

4) นำไปสู่การพึ่งตนเองของชุมชน

5) ทำให้ดำเนินการพัฒนาชุมชนได้ตรงกับความต้องการที่แท้จริงของประชาชนและชุมชน

6) เป็นการพัฒนาศักยภาพบุคคล กลุ่มและองค์กรในชุมชนให้มีประสิทธิภาพ

7) เป็นการสร้างความพึงพอใจร่วมกัน มีความชอบธรรม เป็นที่ยอมรับร่วมกันภายในกลุ่ม ไม่สร้างความขัดแย้งให้เกิดขึ้นในชุมชน

8) ทำให้เกิดความรัก ห่วงแค้น รับผิดชอบ และเป็นเจ้าของชุมชน

9) เป็นกระบวนการสำคัญในการสนับสนุนส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนให้ประสบความสำเร็จ

10) ช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาล เพราะเป็นการพัฒนาคนในชุมชน โดยคนในชุมชนและเพื่อคนในชุมชนอย่างแท้จริง รัฐบาลเป็นเพียงผู้สนับสนุนในบางส่วนนั้น

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมมีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาคุณภาพองค์กร การมีส่วนร่วมต้องเกิดจากความเต็มใจ ความสมัครใจ สามารถตัดสินใจได้เอง การมีส่วนร่วมจะช่วยลดความขัดแย้ง เกิดความรู้สึกผูกพัน รู้สึกเป็นเจ้าของมากขึ้น จึงจะทำให้การพัฒนาเกิดความยั่งยืน

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม

พรทิพย์ คำพอ และคณะ (2544) ได้สรุปสาระสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น อยู่ที่การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ เช่น การริเริ่ม การวางแผน การตัดสินใจ การร่วมรับผิดชอบ ตลอดจนการร่วมประเมินผล มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับเรื่องของปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมดังนี้ ความสำเร็จของการพัฒนาแบบระดมความร่วมมือ ขึ้นอยู่กับปัจจัย 3 ประการคือ

1) การเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจของประชาชนตั้งแต่เริ่มต้นว่า มีปัญหา สาเหตุการแก้ไขปัญหา ด้านการคิดว่าจะทำโครงการอะไรที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชน โดยใช้ประโยชน์จากแรงงาน ทรัพยากรท้องถิ่นอย่างเต็มที่

2) การผสมผสานแผนงานและโครงการของส่วนราชการ ด้วยการพัฒนาความรู้ทักษะความสามารถด้านประชาชนและคุณภาพของเจ้าหน้าที่ เพื่อแก้ไขปัญหาเดือดร้อน สนองผลประโยชน์ ได้ถูกต้องตามเวลาและสถานที่

3) การสร้างองค์กรท้องถิ่น กลไกการประสานงาน งบประมาณ ปัจจัยดำเนินงานทั้งภาครัฐและเอกชน ตามความต้องการอันจำเป็นของประชาชน

สำหรับปัจจัยที่ผลักดันการมีส่วนร่วมของประชาชนมี 4 ปัจจัยคือ

- 1) ปัจจัยภายในตัวบุคคล เป็นแรงผลักดันหรือจูงใจที่เกิดขึ้นในตัวบุคคล
- 2) ปัจจัยสภาพแวดล้อม ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคมและการเมือง
- 3) ปัจจัยผลักดันจากบุคคลอื่น
- 4) รางวัลตอบแทน คือ ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนา โดยหวังประโยชน์ตอบแทน

Cohen Uphoff, and Goldsmith (1979) (อ้างถึงในประภัสสร เตชะประเสริฐวิทยา, 2544) กล่าวถึงสิ่งที่มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมว่า คุณสมบัติหรือภูมิหลังของแต่ละบุคคลอาจจะเป็นตัวแปรสำคัญต่อการให้ความร่วมมือร่วมใจ หรือการเข้ามามีส่วนร่วมในงานพัฒนา ได้แก่

- 1) อายุและเพศ
- 2) สถานภาพของครอบครัว
- 3) ระดับการศึกษา
- 4) ชั้นทางสังคม
- 5) อาชีพ
- 6) ระดับของรายได้ และที่มาของรายได้
- 7) ระยะเวลาของการอยู่อาศัยในชุมชนนั้น
- 8) ชนิดของโครงการและกิจกรรม
- 9) การเป็นผู้เช่าที่ดินหรือมีสถานภาพเป็นลูกจ้าง

William W.Reeder (1998 อ้างอิงถึงใน สิริวรรณ เดชวิถิ, 2544) ได้สรุปปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของบุคคลไว้ 11 ประการ ดังนี้

1) การปฏิบัติตนให้สอดคล้องตามความเชื่อพื้นฐาน กล่าวคือ บุคคลและกลุ่มบุคคลดูเหมือนจะเลือกวิธีปฏิบัติซึ่งสอดคล้องและคล้ายคลึงกับความเชื่อพื้นฐานของตัวเอง

2) มาตรฐานคุณค่าบุคคล และกลุ่มบุคคลดูเหมือนจะปฏิบัติในลักษณะที่สอดคล้องกับมาตรฐานคุณค่าของตัวเอง

3) เป้าหมายบุคคล และกลุ่มบุคคล ดูเหมือนจะส่งเสริม ป้องกันและรักษาเป้าหมายของตัวเอง

4) ประสบการณ์ที่ผิดปกติธรรมดา พฤติกรรมของบุคคลบางครั้งมาจากประสบการณ์ที่ผิดปกติธรรมดา

5) บุคคลและกลุ่มบุคคลจะประพฤติตามแบบที่ตนคาดหวังว่าจะต้องประพฤติในสถานการณ์เช่นนั้น ทั้งยังชอบปฏิบัติต่อผู้อื่นในลักษณะที่ตนคาดหวังจากผู้อื่นด้วย

6) การบีบบังคับ บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะทำในสิ่งต่างๆ ด้วยความรู้สึกว่าตนเองต้องกระทำเช่นนั้น

7) การมองแต่ตัวเอง บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะทำในสิ่งต่างๆ ซึ่งคิดว่าตนเองต้องกระทำเช่นนั้น

8) นิสัยและประเพณี บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะทำในสิ่งต่างๆ ซึ่งมีนิสัยชอบกระทำ เมื่ออยู่ในสถานการณ์นั้นๆ

9) โอกาส บุคคลและกลุ่มบุคคลจะมีส่วนร่วมในรูปแบบการปฏิบัติงานของสังคม โดยเฉพาะในทางที่เกี่ยวข้องกับจำนวนและชนิดของโอกาส ซึ่งโครงสร้างของสังคมเอื้ออำนวยให้เข้ามามีส่วนร่วมในการกระทำเช่นนั้น

10) ความสามารถ บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะเข้าร่วมในกิจกรรมบางอย่าง ที่คนเห็นว่าเป็นสามารถทำในสิ่งที่ต้องการให้เขาทำสถานการณ์เช่นนั้น

11) การสนับสนุน บุคคลและกลุ่มบุคคล มักจะเริ่มปฏิบัติเมื่อเขารู้สึกว่าได้รับการสนับสนุนที่ดี กระบวนการหรือขั้นตอนการมีส่วนร่วม

ประภัสสร เตชะประเสริฐวิทยา (2544) ได้นำแนวคิดของไพร์ตัน เตชะรินทร์ มาสรุปถึงการมีส่วนร่วมว่า บุคคล กลุ่มคน ชมรม สมาคม มูลนิธิ และองค์กรอาสาสมัครต่างๆ ควรมีส่วนร่วมเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และนโยบายการพัฒนาในเรื่องต่อไปนี้

1) ร่วมทำการศึกษาค้นคว้าปัญหา และสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน ตลอดจนความต้องการของชุมชน

2) ร่วมคิด และสร้างรูปแบบ และวิธีการพัฒนา เพื่อแก้ไขและลดปัญหาของชุมชนหรือเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน หรือสนองความต้องการของชุมชน

3) ร่วมวางแผนนโยบาย หรือแผนงาน หรือโครงการ หรือกิจกรรม เพื่อขจัดปัญหาและแก้ไข ปัญหาและสนองความต้องการของชุมชน

4) ร่วมตัดสินใจการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

5) ร่วมจัด หรือปรับปรุงระบบบริหารงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

6) ร่วมการลงทุนในกิจกรรมโครงการของชุมชนตามขีดความสามารถของตนเองและของหน่วยงาน

7) ร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน โครงการ และกิจกรรมให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้

8) ร่วมควบคุม ติดตาม ประเมินผล และร่วมบำรุงรักษาโครงการและกิจกรรมที่ได้ทำไว้ทั้ง เอกชนและรัฐบาลให้ใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป

อคิน รพีพัฒน์ (2547) ได้เสนอขั้นตอนการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหา สาเหตุของปัญหา ตลอดจนแนวทางแก้ไข

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกแนวทาง และวางแผนพัฒนา

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผลงานกิจกรรมพัฒนา

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2550) กล่าวว่าการมีส่วนร่วมประมวลได้เป็น 3 ส่วนคือ

1) ส่วนของการวางแผนพัฒนา จะเริ่มต้นตั้งแต่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหา การกำหนดนโยบาย และวัตถุประสงค์ในการแก้ปัญหา และพัฒนา

การศึกษาชุมชน มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ กำหนดความต้องการของชุมชน จัดลำดับ ความสำคัญของความต้องการนั้นๆ ตลอดจนการกำหนดพิธีการ และแนวทางการดำเนินงาน และ กำหนดทรัพยากร และแหล่งทรัพยากรที่จะนำไปสนับสนุนการจัดและพัฒนากิจกรรมต่างๆ

2) ส่วนของการจัดและดำเนินการตามแผนงานโครงการ เป็นส่วนที่ประชาชนเข้าทำ ประโยชน์ในโครงการ โดยการร่วมมือช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์ และแรงงาน หรือโดยการ บริหาร และประสานงาน ตลอดจนการดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก เป็นต้น

3) ส่วนของการประเมินผลโครงการ เป็นส่วนที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินว่า โครงการพัฒนาที่ดำเนินการนั้น บรรลุตามวัตถุประสงค์หรือไม่ การติดตามประเมินผลนี้อาจเป็นการ ประเมินความก้าวหน้าหรือผลสรุปรวมทั้งโครงการ

Fornaroff (1980) กล่าวว่ากระบวนการมีส่วนร่วมนั้นประกอบด้วย

1) การวางแผน ซึ่งรวมถึงการตัดสินใจในการกำหนดเป้าหมาย กลวิธี ทรัพยากรที่ต้องใช้ ตลอดจนการติดตามประเมินผล

2) การดำเนินงาน

3) การใช้บริการจากโครงการ

4) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

Cohen, J.M. & Uphoff, N.T. (1986) ได้จำแนกชนิดของการมีส่วนร่วมเอาไว้ 4 ประเภท ได้แก่

1) การมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการตัดสินใจ (Decision making) ในกระบวนการ ตัดสินใจนั้น ประการแรกที่สุดที่จะต้องกระทำคือ การกำหนดความต้องการและการจัดลำดับ ความสำคัญ ต่อจากนั้นเลือกนโยบายและประชากรที่เกี่ยวข้อง การตัดสินใจนี้เป็นกระบวนการอย่าง

ต่อเนื่องที่ต้องดำเนินไปเรื่อยๆ ตั้งแต่การตัดสินใจช่วงเริ่มต้น การตัดสินใจช่วงดำเนินการวางแผน และการตัดสินใจช่วงการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

2) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินโครงการ (Implementation) ในส่วนที่เป็นองค์ประกอบของการดำเนินโครงการนั้น จะได้มาจากคำถามที่ว่า ใครจะทำประโยชน์ให้แก่โครงการได้บ้าง และจำทำประโยชน์ด้วยวิธีใด เช่น การช่วยเหลือด้านทรัพยากรการบริหารงานและงบประมาณ และการขอความช่วยเหลือ

3) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการรับผลประโยชน์ อันเกิดจากโครงการนั้นๆ (Benefits) ในส่วนที่เกี่ยวกับผลประโยชน์นั้น นอกจากความสำคัญของผลประโยชน์เชิงปริมาณและเชิงคุณภาพแล้วยังต้องพิจารณาการกระจายผลประโยชน์ทางบวก และผลที่เกิดขึ้นทางลบที่เป็นผลเสียของโครงการซึ่งเป็นประโยชน์และเป็นโทษต่อบุคคลในสังคมด้วย

4) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการประเมินผลโครงการ (Evaluation) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลนั้น สิ่งที่สำคัญที่ต้องสังเกต คือ ความคิดเห็น (Views) ความชอบ (Preferences) และความคาดหวัง (Expectations) ซึ่งมีอิทธิพลสามารถเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มต่างๆ ได้

2.3 ความหมายของอาสาสมัครกู้ภัย

อาสาสมัครกู้ภัย เป็นคำที่ใช้เรียกกลุ่มคนผู้มีความเสียสละทั้งทางกายและทางใจ เพื่ออุทิศให้แก่สังคมและเพื่อนร่วมโลก ไม่ว่าจะเป็มนุษย์หรือสัตว์ โดยไม่คำนึงถึงชนชั้น วรรณะ เชื้อชาติ หรือศาสนา และเป็นผู้ซึ่งยอมเสียสละเวลาส่วนตัว เพื่อช่วยเหลือสังคมโดยที่ไม่หวังผลตอบแทนใดๆ อาสาสมัครกู้ภัยมีหลายประเภท มาจากหลายสายงาน กระจายอยู่ทั่วทุกสารทิศ ไม่ว่าจะเป็อาสาสมัครกู้ภัยของมูลนิธิต่างๆรวมถึงหน่วยงานทางราชการ แต่ทุกคนมีจุดประสงค์เดียวกัน คือต้องการช่วยเหลือผู้ซึ่งกำลังประสบกับปัญหาไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง ให้พ้นจากวิกฤตินั้นๆไปได้ด้วยดี หน้าที่ของผู้ที่เป็อาสาสมัครกู้ภัย ถึงแม้ว่าการเป็อาสาสมัครกู้ภัยนั้นจะเกิดจากความสมัครใจของผู้ที่ทำได้ตาม แต่ทุกคนก็ยังคงต้องประพฤติปฏิบัติตนให้อยู่ในกฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับของหน่วยงานนั้นๆอย่างเคร่งครัดด้วย ไม่ใช่ว่าเป็นอาสาสมัครกู้ภัยแล้วจะทำอะไรได้ตามอำเภอใจ ทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้างระเบียบวินัยให้แก่อาสาสมัครกู้ภัยทุกคน หน้าที่ของอาสาสมัครกู้ภัยมีหลายอย่างเช่น การออกตระเวนช่วยเหลือผู้ประสบอุบัติเหตุในกรณีต่างๆ การเดินทางไปตามต่างจังหวัด ชนบท หรือถิ่นทุรกันดาร เพื่อนำข้าวของเครื่องใช้ และสิ่งของที่จำเป็นไปแจกจ่ายให้แก่ประชาชนทั้งนี้รวมถึงผู้ที่ประสบภัยทางธรรมชาติ ซึ่งการปลอมโยนผู้ที่เสียขวัญจากสิ่งที่ได้พบเจอก็นับเป็หน้าที่หนึ่งด้วยเช่นกัน หน้าที่สำคัญของอาสาสมัครกู้ภัย คือการช่วยเหลือผู้ได้รับบาดเจ็บ รวมถึงการกู้ภัยในรูปแบบต่างๆ การช่วยเหลือผู้ได้รับบาดเจ็บและการกู้ภัย โดยอาสาสมัครกู้ภัย การช่วยเหลือผู้ได้รับบาดเจ็บนั้นมีความสำคัญมาก เพราะในความสำเร็จหรือในความผิดพลาดจากการตัดสินใจในการกระทำนั้น

หมายถึง ชีวิต ดังนั้นความรู้ความเข้าใจบวกกับความสามารถและความกล้าที่จะช่วยเหลือผู้บาดเจ็บในยามคับขันจึงมีความสำคัญมาก ทั้งนี้อาสาสมัครก็จำเป็นต้องมีความรู้ทางการแพทย์ไม่มากนักน้อย เพื่อที่จะสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ปานศักดิ์ ชินพรมราช (2520) ให้ความหมายคำว่า อาสาสมัคร คือ การให้ผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน ซึ่งการให้นั้นไม่ได้ระบุว่าเป็นแรงงาน เป็นเงิน เป็นสิ่งของ แต่การให้ที่ถ่องแท้จะส่งผลให้เกิดความสุขทางจิตใจทั้งผู้ให้และผู้รับ

ฉัตรวรรษ องคสิงห์ (2550) ได้ให้ความหมายของอาสาสมัครที่เป็นเข้าใจกันโดยทั่วไป คือผู้ที่ทำงานเพื่อประโยชน์ของผู้อื่น โดยไม่รับค่าตอบแทน ซึ่งจิตสำนึกของผู้ที่อุทิศตนทำงานเช่นนี้มีทั่วไปในทุกท้องถิ่น

Susan J. Ellis และ Katerines H. Noyes (อ้างถึงใน ศุภรัตน์ รัตนมุขย์, 2544) ให้ความหมายว่า เป็นการเลือกกระทำสิ่งต่าง ๆ ที่เห็นว่าเป็นสิ่งที่ควรกระทำ และเป็นความรับผิดชอบต่อสังคมโดยไม่หวังผลตอบแทนเป็นเงินทอง และการกระทำนี้ไม่ใช่ภาระงานที่ต้องทำตามหน้าที่ จากความหมายนี้พบว่า องค์ประกอบที่สำคัญของอาสาสมัครมี 4 ประการสำคัญ คือ

1. การเลือก (Choose) เป็นการเน้นเจตจำนงอิสระที่จะกระทำหรือไม่กระทำสิ่งใด ๆ ก็ได้
2. ความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility) หมายถึง การกระทำที่มุ่งมั่นเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นซึ่งอาจเป็นได้ทั้งบุคคล กลุ่มคน หรือสังคมส่วนรวม
3. กระทำโดยไม่หวังผลตอบแทนเป็นเงินทอง (Without Monetary Profit) หมายถึง ไม่ได้หวังผลรายได้ทางเศรษฐกิจ แต่อาจรับเป็นรางวัลหรือค่าใช้จ่ายทดแทนที่ตนเองได้ใช้จ่ายไป แต่ไม่อาจเทียบเท่าได้กับค่าของสิ่งที่ได้กระทำ
4. ไม่ใช่ภาระงานที่ต้องทำตามหน้าที่ (Beyond Basic Obligations) หมายถึง สิ่งที่ทำนั้นอยู่นอกเหนือความจำเป็นหรือสิ่งที่ถูกคาดหวังจะต้องทำตามภาระหน้าที่

ศุภรัตน์ รัตนมุขย์ (2544) ให้ความหมายว่า เป็นการกระทำสิ่งต่าง ๆ ที่เห็นว่าเป็นสิ่งที่ควรทำและเป็นความรับผิดชอบต่อสังคมโดยไม่หวังผลตอบแทนเป็นเงินทอง และการกระทำนี้ไม่ใช่ภาระงานที่ต้องกระทำหน้าที่แต่กระทำด้วยความพึงพอใจ

กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2547) นิยามความหมาย อาสาสมัครว่า หมายถึง บุคคลที่อาสาเข้ามาช่วยเหลือสังคมด้วยความสมัครใจ เสียสละเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น ป้องกันแก้ไข และพัฒนาสังคมโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน การให้ร่างกาย แรงใจ แรงสติปัญญาให้ความช่วยเหลือแก่ผู้อื่น อาสาทำความดีเพื่อสังคม บำเพ็ญตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมด้วยความเมตตากรุณาและปรารถนาดีอย่างจริง

สรุปได้ว่า อาสาสมัคร (Volunteer) หมายถึง

1. ผู้ที่สมัครใจทำงานเพื่อประโยชน์แก่ประชาชนและสังคม โดยไม่หวังผลตอบแทนเป็นเงินหรือสิ่งอื่นใด ผลตอบแทนที่อาสาสมัครได้รับ คือความสุข ความภูมิใจที่ได้ปฏิบัติงานที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชนสังคม และประเทศชาติ
2. ผู้ที่สมัครใจทำงานเพื่อประโยชน์สาธารณะโดยไม่หวังผลตอบแทนเป็นเงินหรือสิ่งอื่นใด
3. บุคคลที่อาสาเข้ามาช่วยเหลือสังคมด้วยความสมัครใจ เสียสละ เพื่อช่วยเหลือผู้อื่น ป้องกันแก้ไขปัญหาและพัฒนาสังคม โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน
4. บุคคลที่มีใจอาสาเข้ามาช่วยเหลือ หรือเยียวยาสังคมด้วยความสมัครใจ ด้วยความเสียสละเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นในการดูแลป้องกันแก้ปัญหาพัฒนาสังคม ผลตอบแทนที่อาสาสมัครได้รับคือความสุขและความภาคภูมิใจ

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นงค์เยาว์ วิมานทอง (2551) ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูล ส่วนใหญ่เป็นข้าราชการพลเรือน และมีประสบการณ์การเข้าร่วมประชุมสัมมนาฝึกอบรมที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษาและผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา สำหรับการรับรู้ในการเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาของบุคลากรในคณะ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีการรับรู้ระดับมาก ในด้านบทบาทและหน้าที่ของตนเองในการดำเนินการด้านการประกันคุณภาพการศึกษาและการมีส่วนร่วมในกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา พบว่า ผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องเป็นเพียงผู้สนองนโยบายเพื่อไปปฏิบัติกิจกรรมนั้น ๆ ตามที่ผู้บริหารระดับสูงเป็นผู้กำหนด โดยผู้บริหารยังคงใช้อำนาจในการตัดสินใจและสั่งการให้บุคลากรปฏิบัติ

เพ็ญรุ่ง บุญรักษ์ (2553) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานร่วมในลักษณะการทำงานเป็นทีมระหว่างอาสาสมัครกู้ภัยในสังกัดมูลนิธิป่อเต็กตึ๊งและร่วมกตัญญูกับหน่วยงานกู้ชีพเรนทรโรงพยาบาลราชวิถี ได้ศึกษาถึงแรงจูงใจในการทำงาน ทักษะ ทักษะ ความสัมพันธ์กับการทำงานเป็นทีมระหว่างหน่วยอาสาสมัครระหว่างมูลนิธิป่อเต็กตึ๊ง ร่วมกตัญญู และหน่วยงานกู้ชีพเรนทร โดยใช้ทฤษฎีลำดับความต้องการของมนุษย์ของมาสโลว์ที่กล่าวถึงความต้องการขั้นสูง ได้แก่ ความต้องการมีหน้ามีตา ความเคารพนับถือจากผู้อื่น ต้องการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ผลการวิจัยพบว่า ความรู้ในการช่วยเหลือผู้บาดเจ็บ ณ จุดเกิดเหตุอยู่ในระดับสูง ควรให้มีการประชาสัมพันธ์วัตถุประสงค์และขั้นตอนของการปฏิบัติงานให้แก่อาสาสมัครกู้ภัยโดยตรง ในรูปแบบของการปฐมนิเทศอาสาสมัครที่เข้าใหม่ เพื่อความเข้าใจการประสานความร่วมมือในการทำงานและมีการอบรมทางวิชาการในเรื่องการช่วยเหลือผู้บาดเจ็บ ณ จุดเกิดเหตุ โดยจัดให้มีการทดสอบความรู้ก่อนการอบรม เพื่อจะได้เพิ่มความรู้ทั้งในด้าน

ทฤษฎี และการปฏิบัติในเรื่องที่อาสาสมัครกู้ภัยยังปฏิบัติได้ไม่ถูกต้อง

วรรณพร เพียรสาระ (2548) ศึกษาเรื่องความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครมูลนิธิป่อเต็กตึ๊ง ศึกษาเฉพาะกรณีอาสาสมัครหน่วยบริการและหน่วยกู้ภัย จากการศึกษาพบว่าระดับความพึงพอใจของอาสาสมัครในการปฏิบัติงานโดยรวม และปัจจัยแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน ได้แก่ ลักษณะงาน สภาพการทำงาน ผลประโยชน์ตอบแทน และความสำเร็จของงาน ผลการวิจัยของเหตุผลที่อาสาสมัครเป็นอาสาสมัคร ซึ่งส่วนใหญ่มีเหตุที่อาสาสมัครเป็นอาสาสมัครเนื่องจากเป็นบุคคลที่ได้ช่วยเหลือสังคมประเทศชาติ คิดเป็นร้อยละ 66.4 และเมื่อมีการพิจารณาความคิดเห็นเกี่ยวกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานมีความพึงพอใจในระดับสูง โดยเห็นว่างานอาสาสมัครเป็นงานที่สำคัญต้องเสียสละอย่างสูง รองลงมาคือพอใจในงานอาสาสมัครเนื่องจากเป็นบุคคลที่ได้ช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ การวิจัยนี้ได้อภิปรายผลความพึงพอใจในการทำงาน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงบุคลากรที่ทำงานในด้านนี้ต้องยึดหลักการของมูลนิธิป่อเต็กตึ๊งที่ว่า จะยึดหลักปรัชญาทางพุทธศาสนาในเรื่องความเชื่อความศรัทธาเป็นตัวชี้้นำในการทำงานของอาสาสมัคร ดังนั้น งานอาสาสมัครจึงต้องอาศัยบุคคลที่มีความเสียสละทั้งกายและใจ ต้องเป็นผู้มีจิตศรัทธาที่จะช่วยเหลือผู้อื่นอย่างแท้จริง อาศัยบุคคลที่มีความเสียสละทั้งกายและใจ ต้องเป็นผู้มีจิตศรัทธาที่จะช่วยเหลือผู้อื่นอย่างจริงจังทำงานอยู่บนรากฐานของความเชื่อความศรัทธา โดยไม่หวังผลประโยชน์ตอบแทนในรูปของสินจ้างรางวัลใด ๆ และเห็นว่างานสำคัญกว่าเงิน และสิ่งที่หวังคือ ความภาคภูมิใจรู้สึกที่ตนเองเป็นบุคคลสำคัญและมีคุณค่าที่สามารถทำประโยชน์ให้แก่มูลนิธิและสังคมโดยตรงถึงแม้ไม่ได้รับเงินเดือนก็ตาม

ศรีสุรีย์ เอื้อจิระพงษ์พันธ์ (2552) ได้ศึกษาเรื่องการปฏิบัติการช่วยเหลือผู้ประสบภัยจราจรทางบกเบื้องต้นก่อนนำส่งโรงพยาบาลของเจ้าหน้าที่ตำรวจและอาสาสมัครกู้ภัยผู้ประสบภัย ผลการศึกษาพบว่า การปฏิบัติการช่วยเหลือผู้ประสบภัยจราจรทางบกระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจกับอาสาสมัครกู้ภัยผู้ประสบภัยที่ปฏิบัติอยู่ในปัจจุบันจุดเด่นที่สำคัญคือ อาสาสมัครกู้ภัยผู้ประสบภัยมีความพร้อมด้านจำนวนบุคลากร กระจายอยู่ครอบคลุมทั่วพื้นที่ สามารถสื่อสารกันอย่างรวดเร็ว ไปถึงจุดเกิดเหตุได้ อย่างรวดเร็ว และสามารถให้การช่วยเหลือผู้ประสบภัยได้ทันที อาสาสมัครกู้ภัยผู้ประสบภัยมีความตั้งใจที่จะให้การช่วยเหลือผู้ประสบภัย และบุคลากรกลุ่มนี้มีประสบการณ์ในการช่วยเหลือผู้ประสบภัย ทำให้ง่ายในการจัดเสริมความรู้ด้านการปฐมพยาบาลและการเคลื่อนย้ายผู้บาดเจ็บ แต่ประเด็นปัญหาเพื่อหาโอกาสพัฒนางานด้านการช่วยเหลือผู้ประสบภัยที่จุดเกิดเหตุ คือ การปฏิบัติการช่วยเหลือนั้นมีการประสานระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจกับอาสาสมัครกู้ภัยผู้ประสบภัยเท่านั้น โรงพยาบาลเป็นหน่วยงานผู้ให้ช่วยเหลือประสานด้วยน้อยที่สุด ทำให้การปฐมพยาบาลของอาสาสมัครกู้ภัยผู้ประสบภัยบางวิธีปฏิบัติไม่เหมาะสมในการช่วยเหลือเบื้องต้น และพบว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจจะเป็นผู้แจ้งข่าวสารมากกว่าการเข้าช่วยเหลือผู้บาดเจ็บ ขณะที่ผู้ให้การช่วยเหลือผู้บาดเจ็บส่วนใหญ่เป็นอาสาสมัครกู้ภัยผู้ประสบภัย ผลวิจัยได้จัดลำดับขั้นตอนในการปฐมพยาบาลที่จุดเกิดเหตุต่อผู้ประสบอุบัติเหตุ และเสนอแนะให้มีการ

ประสานงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยจังหวัด อาสาสมัครผู้ประสพภัยของศูนย์กู้ภัยจังหวัด อาสาสมัครผู้ประสพภัยของสมาคมและมูลนิธิเอกชน เพื่อรวมกันปรึกษาให้การช่วยเหลือผู้ประสพภัยดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นและได้เน้นเนื้อหาหลักสูตรการปฐมพยาบาลประเด็นการเคลื่อนย้ายผู้บาดเจ็บที่ผู้ให้การช่วยเหลือสัมผัสผู้บาดเจ็บน้อยที่สุดแต่ปลอดภัยในการเคลื่อนย้าย มีประเด็นที่น่าสนใจคือ ในการการจัดอบรมควรมีหลักสูตร การประเมินสภาพผู้บาดเจ็บที่อาสาสมัครพึงปฏิบัติ ซึ่งพบว่ามีได้กระทำ คือ การคลำชีพจร ซึ่งเป็นการประเมินระบบไหลเวียนเลือด โดยเฉพาะเมื่อผู้บาดเจ็บมีภาวะช็อคซึ่งผู้ให้การช่วยเหลือส่วนใหญ่ไม่เข้าใจภาวะนี้ และเน้นการประเมินสภาพผู้บาดเจ็บว่าอยู่ประเภทใดที่มีภาวะคุกคามชีวิตต้องรีบนำส่งโรงพยาบาลพร้อมกับให้การป้องกันภาวะที่ทำให้เกิดอันตรายกับผู้บาดเจ็บได้ ประเภทใดที่มีการบาดเจ็บปานกลางสามารถให้การปฐมพยาบาลที่จำเป็นได้ก่อนไม่ต้องรีบนำส่งโรงพยาบาลและอาจทำให้เกิดอันตรายซ้ำซ้อนได้ ให้ความรู้เกี่ยวกับการประเมินว่าผู้บาดเจ็บที่เสียชีวิตแน่นอนที่จุดเกิดเหตุได้แก่ ผู้บาดเจ็บที่ลำตัวหรือศีรษะขาดออก หรือบ๊แบน นอกจากกรณีเหล่านี้ต้องให้การปฐมพยาบาลและรีบนำส่งโรงพยาบาลก่อนเสมอ ห้ามประเมินเองว่าผู้บาดเจ็บเสียชีวิตแล้ว เพื่อป้องกันความล่าช้าในการช่วยเหลือผู้บาดเจ็บ ถ้าผู้ให้การช่วยเหลือประเมินเองว่าผู้บาดเจ็บเสียชีวิตแล้ว จึงไม่จำเป็นต้องให้การปฐมพยาบาล

ซึ่งเป็นการตั้งข้อสังเกตจากงานวิจัยนี้ โดยเน้นการประเมินผู้บาดเจ็บเพื่อมิให้อาสาสมัครทั้งหลายคิดว่าผู้บาดเจ็บเสียชีวิต โดยกำหนดให้เพียงบาดเจ็บที่ลำตัว ศีรษะขาดออกหรือบ๊แบน นอกจากนั้นต้องปฐมพยาบาล มิให้ทำการเก็บศพ

สมานใจ ชั้นที่ห้า (2557) ศึกษาเรื่อง จริยธรรมของอาสาสมัครใหม่ในหน่วยกู้ภัย ศึกษากรณีมูลนิธิร่วมกตัญญู มีวัตถุประสงค์เพื่อพยายามเปรียบเทียบความเหมือนและความต่างระหว่างจริยศาสตร์ตะวันตกและพุทธจริยธรรม ในประเด็นการบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมซึ่งมีความเหมือนในหลายประเด็น คุณธรรมทางศีลธรรมของอริสโตเติล หน้าที่พื้นฐานของรอสส์ กับแนวพุทธจริยธรรมมีความสอดคล้องกัน แนวคิดของมิลล์ที่ใช้หลักมสุข ค่าน้ำ ก้าวถึงเจตนาเป็นสำคัญซึ่งแนวพุทธดูทั้งเจตนาและผลการกระทำ จากการศึกษาภาคสนาม พบปัญหาของงานด้านอาสาสมัคร เกี่ยวกับความรู้ในด้านการปฐมพยาบาล ปัญหาทรัพย์สินของผู้ประสพอุบัติเหตุสูญหาย ปัญหาการแย่งผลงาน ปัญหาด้านนิติเวช ปัญหาการไม่ได้รับการยอมรับจากประชาชน งานวิจัยนี้เสนอแนะในส่วนของการแก้ไขปัญหาว่า ควรปลูกจิตสำนึกในงานด้านอาสาสมัคร การกำหนดคุณสมบัติของอาสาสมัคร ต้องรู้จักพัฒนาตนและหลักจริยธรรมของอาสาสมัครกู้ภัยต้องมีจิตใจที่มีเมตตา มีความกล้าหาญ มีความเต็มใจที่จะเสียสละ ควรประพฤติตนให้อยู่ในกรอบของคุณธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงาม มีความซื่อสัตย์ในการทำงานโดยไม่หวังประโยชน์ส่วนรวมและเมื่อต้องปฏิบัติหน้าที่ในการช่วยเหลือผู้บาดเจ็บต้องคำนึงถึงสิทธิของผู้ป่วยในการช่วยเหลือบุคคลใดก็ตามไม่ควรแบ่งแยกเพศ ผิวพรรณ

เชื้อชาติ ศาสนา อายุ หรือความเชื่อทางการเมืองควรปฏิบัติต่อผู้ที่รับความช่วยเหลือเสมือนดังญาติ
ของตนเอง

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครกัญญาเอกชนในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครกัญญาในการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาสมัครกัญญาเอกชนในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณครั้งนี้ คือ เจ้าหน้าที่อาสาสมัครกัญญาเอกชนในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา มีเจ้าหน้าที่อาสาสมัครกัญญาเอกชน ทั้งหมด 93 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณครั้งนี้ กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 8 หน่วย ดังนี้

1. หน่วยพุทธญาณร่วมกุศล	มีจำนวนลูกชุดทั้งหมด	20 คน
2. หน่วยกลางพิทักษ์ชีพ	มีจำนวนลูกชุดทั้งหมด	11 คน
3. หน่วยกัญญาปฏิบัติตำบลแม่ใส	มีจำนวนลูกชุดทั้งหมด	10 คน
4. หน่วยกัญญาอนาลโย	มีจำนวนลูกชุดทั้งหมด	6 คน
5. หน่วยกัญญาพิทักษ์ท่าวังทอง	มีจำนวนลูกชุดทั้งหมด	6 คน
6. หน่วยสยามรวมใจปุณิหาร์	มีจำนวนลูกชุดทั้งหมด	10 คน
7. หน่วยมูลนิธิสื่อชาวพะเยา	มีจำนวนลูกชุดทั้งหมด	20 คน
8. หน่วยสมาคมกัญญาข่าวภาพพะเยา	มีจำนวนลูกชุดทั้งหมด	10 คน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยที่เน้นการดำเนินงานในเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยโดยใช้แบบสอบถามการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครกัญญาเอกชนในเขตอำเภอเมืองพะเยา

จังหวัดพะเยา โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ (Checklist) ซึ่งประกอบด้วย

1. เพศ
2. อายุ
3. อาชีพ
4. ระดับการศึกษา
5. รายได้
6. ระดับชั้นในการปฏิบัติงาน FR (First Responder)
7. ภูมิลำเนา

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครกู้ภัยเอกชนในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา โดยแยกการมีส่วนร่วมเป็น 3 ด้าน คือ

1. การมีส่วนร่วมด้านการวางแผน
2. การมีส่วนร่วมด้านปฏิบัติ
3. การมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล

เป็นแบบระดับการให้คะแนน (Rating scale) โดยให้ค่าคะแนนแบ่งออกเป็น 5 ระดับ ตามแบบลิเคิร์ต (Likert scale) จำนวน 10 ข้อ ซึ่งการกำหนดค่าระดับความคิดเห็น ดังต่อไปนี้

การมีส่วนร่วมมากที่สุด	หมายถึง	ได้กระทำการกิจกรรมนั้น ๆ เป็นประจำทุกครั้ง
การมีส่วนร่วมมาก	หมายถึง	ได้กระทำการกิจกรรมนั้น ๆ เป็นประจำ
การมีส่วนร่วมปานกลาง	หมายถึง	ได้กระทำการกิจกรรมนั้น ๆ พอสมควร
การมีส่วนร่วมน้อย	หมายถึง	ได้กระทำการกิจกรรมนั้น ๆ น้อย
ไม่เคยมีส่วนร่วม	หมายถึง	ได้กระทำการกิจกรรมนั้น ๆ เลย

3.3 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือวิจัย

การสร้างเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามโดยมีขั้นตอนการสร้างแบบสอบถามตามลำดับดังนี้

3.3.1 ศึกษาแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับสหกรณ์ สหกรณ์ประมง สหกรณ์ประมงพาน จำกัด ทฤษฎีเกี่ยวกับการให้บริการ ทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำผลการศึกษามาสร้างแบบสอบถาม โดยขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา

3.3.2 กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือ

3.3.3 สร้างเครื่องมือในการวิจัยโดยแยกออกเป็น แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์

3.3.4 เสนอร่างเครื่องมือต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะ

3.3.5 นำเครื่องมือที่ปรับปรุงแล้วเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงทางเนื้อหา (Content Validity) หรือความสอดคล้องระหว่างข้อความที่เขียนขึ้นในแบบสอบถามกับนิยามศัพท์ที่กำหนดไว้ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Item Objective Congruence)

3.3.6 นำเครื่องมือไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน กับอาสาสมัครกัญญาเอกชนในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา แล้วนำผลการทดลองมาใช้คำนวณเพื่อหาค่าความเที่ยง (Reliability) ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้เท่ากับ 0.845

3.3.7 นำเครื่องมือที่ทดลองใช้แล้วเสนอที่อาจารย์ปรึกษา เพื่อปรับปรุงเครื่องมือให้ถูกต้องสมบูรณ์และจัดพิมพ์แบบสอบถาม ฉบับสมบูรณ์เก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามแนวทางที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือการเก็บรวบรวมปริมาณแบบสอบถามจากผู้ตอบแบบสอบถาม โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยถึงหน่วยกัญญาเอกชนในเขตอำเภอเมืองพะเยา จำนวน 8 หน่วย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลและทำการสอบถามสมาชิกอาสาสมัครกัญญาเอกชนในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา
2. ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากผู้ตอบแบบสอบถาม
3. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของคำตอบ
4. จัดหมวดหมู่ของข้อมูล เพื่อศึกษาวิเคราะห์ต่อไป

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครกัญญาเอกชนในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจึงได้รวบรวมข้อมูลโดยแยกข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ส่วนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สถิติความถี่ (frequency) ร้อยละ (Percentage)

ส่วนที่ 2 วิเคราะห์การมีส่วนร่วมของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้การหาค่าเฉลี่ย μ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน σ ผู้ศึกษาได้กำหนดเกณฑ์เฉลี่ยระดับความคิดเห็นของประชาชนโดยใช้สูตรคำนวณช่วงกว้างของชั้น (กัลยา วานิชย์บัญชา 2546 ; มัลลิกา บุณนาค 2539) ดังนี้

ข้อมูลที่แสดงระดับความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครกัญญาเอกชนในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่แสดงตัวเลขระดับความเห็นด้วย

โดยที่	การมีส่วนร่วมมากที่สุด	หมายถึง	ได้กระทำกิจกรรมนั้น ๆ เป็นประจำทุกครั้ง
	การมีส่วนร่วมมาก	หมายถึง	ได้กระทำกิจกรรมนั้น ๆ เป็นประจำ
	การมีส่วนร่วมปานกลาง	หมายถึง	ได้กระทำกิจกรรมนั้น ๆ พอสมควร
	การมีส่วนร่วมน้อย	หมายถึง	ได้กระทำกิจกรรมนั้น ๆ น้อย
	ไม่เคยมีส่วนร่วม	หมายถึง	ได้กระทำกิจกรรมนั้น ๆ เลย

ซึ่งแปรความหมายของค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ดังนี้

4.21 – 5.00	หมายถึง	มีส่วนร่วมมากที่สุด
3.41 – 4.20	หมายถึง	มีส่วนร่วมมาก
2.61 – 3.40	หมายถึง	มีส่วนร่วมปานกลาง
1.81 – 2.60	หมายถึง	มีส่วนร่วมน้อย
1.00 – 1.80	หมายถึง	มีส่วนร่วมน้อยที่สุด

วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) เป็นการวิเคราะห์ตีความข้อมูลที่ได้จากภาคสนาม คือ การศึกษาเอกสาร การสอบถามความคิดเห็นตามจุดประสงค์ของการวิจัยเป็นประเด็นการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครกัญญาเอกชนในเขตอำเภอเมืองพะเยา และรายงานผลการศึกษาโดยวิธีการพรรณนา

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การจัดกระทำกับข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการจัดกระทำข้อมูลที่รวบรวมมาได้ ดังนี้

- 1) นำแบบสอบถามทั้งหมด มาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด
- 2) กำหนดรหัสข้อมูลและบันทึกข้อมูลลงในเครื่องคอมพิวเตอร์
- 3) นำข้อมูลไปวิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ใช้การวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ในการวิเคราะห์ค่าสถิติเพื่อตอบคำถาม การวิจัยและทดสอบสมมติฐานในการวิจัย โดยมีขั้นตอนในการวิเคราะห์ ดังนี้

3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของตัวแปร โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ(Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

บทที่ 4
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครกัญญาเอกชนในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คืออาสาสมัครกัญญาเอกชนในเขตอำเภอเมืองพะเยา จำนวน 93 คน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยและการทดสอบสมมติฐานการวิจัย ในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ร้อยละของจำนวนกลุ่มตัวอย่าง ที่จำแนกตามลักษณะชีวสังคมของอาสาสมัครกัญญาเอกชนในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ได้ผลปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่จำแนกตามลักษณะชีวสังคม

ตัวแปร		จำนวน(คน)	ร้อยละ
1. เพศ	ชาย	78	83.87
	หญิง	15	16.17
2. อายุ	ไม่เกิน 20 ปี	2	2.15
	21 – 30 ปี	38	40.86
	31 – 40 ปี	24	25.80
	41 – 50 ปี	22	23.65
	50 ปีขึ้นไป	7	7.52
3. อาชีพ	รับราชการ/พนักงานของรัฐ	10	10.75
	พนักงานบริษัทเอกชน	17	18.27
	เกษตรกร	22	23.65
	รับจ้างทั่วไป	38	40.86
	ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	6	6.45

4. ระดับการศึกษา	ประถมศึกษา	14	14.58
	มัธยมศึกษา	56	60.21
	ปริญญาตรี	14	14.58
	สูงกว่าปริญญาตรี	9	9.67
5. รายได้	ต่ำกว่า 10,000 บาท	13	13.97
	10,001 – 15,000 บาท	62	66.66
	15,001 – 20,000 บาท	13	13.97
	สูงกว่า 20,000 บาท	5	5.37
6. ระดับชั้นในการปฏิบัติงาน	FR (First Responder)	52	55.91
	BLS (Basic Life support)	25	26.88
	ALS (Advance Life support)	8	8.60
	Farmedic	8	8.60
7. ภูมิลำเนา	จังหวัดพะเยา	87	93.54
	ต่างจังหวัด	6	6.45
รวม		93	100

ผลจากตารางที่ 1 พบว่า อาสาสมัครกู้ภัยเอกชนในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง เพศชายมีจำนวนมากที่สุดทั้งหมด 78 คน คิดเป็นร้อยละ 83.87 เป็นเพศหญิงมีจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 16.17 ด้านอายุ พบว่า อาสาสมัครกู้ภัยเอกชนในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา มีอายุระหว่าง 21 – 30 ปี มีจำนวนมากที่สุด ทั้งหมด 38 คน คิดเป็นร้อยละ 40.86 ด้านอาชีพ พบว่าส่วนใหญ่ของอาสาสมัครกู้ภัยเอกชน ในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา มีอาชีพรับจ้างทั่วไป มีจำนวนมากที่สุด ทั้งหมด 38 คน คิดเป็นร้อยละ 40.86 ด้านระดับการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่ของอาสาสมัครกู้ภัยเอกชนในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา มีระดับการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาจำนวนมากที่สุด ทั้งหมด 56 คน คิดเป็นร้อยละ 60.21 ด้านรายได้ต่อเดือน พบว่า ส่วนใหญ่ ของอาสาสมัครกู้ภัยเอกชนในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา มีรายได้ระหว่าง 10,000 – 15,000 บาท จำนวนมากที่สุด ทั้งหมด 62 คน คิดเป็นร้อยละ 66.66 ด้านระดับชั้นในการปฏิบัติการ พบว่า ส่วนใหญ่ของอาสาสมัครกู้ภัยเอกชนในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา มีระดับปฏิบัติการที่ระดับ FR (First Responder) จำนวนมาก

ที่สุด ทั้งหมด 52 คน คิดเป็นร้อยละ 55.91 และด้านภูมิลำเนา พบว่า ส่วนใหญ่สมาชิกอาสาสมัคร
 กู้ภัยเอกชน ในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา เป็นคนที่มีภูมิลำเนาในจังหวัดพะเยา มาก
 ที่สุด ทั้งหมด 87 คน คิดเป็นร้อยละ 93.54

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการมีส่วนร่วม
 ในการบริการของอาสาสมัครกู้ภัยเอกชนในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมในการบริการของอาสาสมัคร
 กู้ภัยเอกชนในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ในภาพรวม

การมีส่วนร่วมในการบริการ	μ	σ	แปลผล
1.การมีส่วนร่วมด้านการวางแผน	3.04	0.41	ปานกลาง
2.การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติงาน	4.59	0.37	มากที่สุด
3.การมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล	2.79	0.38	ปานกลาง
รวม	3.47	0.38	มาก

ผลการศึกษา พบว่า การมีส่วนร่วมในการบริการของอาสาสมัครกู้ภัยเอกชนในเขต
 อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา โดยภาพรวมแล้วมีความพึงพอใจในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.47
 คิดเป็นรายข้อ แรงจูงใจในการบริการ พบว่า การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติงานมีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่
 (4.59) รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมด้านการวางแผนมีค่าเฉลี่ย (3.04) ส่วนความพึงพอใจในการ
 บริการ ที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ การมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล มีค่าเฉลี่ยที่ (2.79) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมในการบริการของอาสาสมัคร
กู้ภัยเอกชนในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ด้านการมีส่วนร่วมด้านการวางแผน

ตัวแปร	μ	σ	แปลผล
1.การมีส่วนร่วมด้านการวางแผน			
1.1 ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดแผนงาน กิจกรรมการดำเนินงานกู้ภัยในพื้นที่	2.71	0.46	ปานกลาง
1.2 ท่านมีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการ ของหน่วยกู้ชีพกู้ภัย	2.35	0.36	น้อย
1.3 ท่านมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์แนวทาง การแก้ปัญหาเฉพาะหน้าขณะเกิดเหตุการณ์ที่ ไม่คาดคิด	3.43	0.41	มาก
1.4 ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผนการใช้วัสดุ อุปกรณ์ในการดำเนินงานของหน่วยกู้ชีพกู้ภัย	3.68	0.43	มาก
รวม	3.03	0.41	ปานกลาง

ผลการศึกษา พบว่า อาสาสมัครกู้ภัยเอกชนในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา มีส่วนร่วมด้านการวางแผนการใช้วัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินงานในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.68 รองลงมาคือ การวิเคราะห์แนวทางแก้ปัญหาเฉพาะหน้าขณะเกิดเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.43 การกำหนดแผนงานกิจกรรมการดำเนินงานกู้ภัยในพื้นที่อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 2.71 และการเป็นคณะกรรมการของหน่วยกู้ชีพกู้ภัยอยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ย 2.35 ตามลำดับ

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมในการบริการของอาสาสมัคร
กู้ภัยเอกชนในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ด้านการมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติงาน

ตัวแปร	μ	σ	แปลผล
2. การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติงาน			
2.1 ท่านมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานตาม นโยบายการดำเนินงานของหน่วยกู้ชีพกู้ภัย	4.87	0.34	มากที่สุด
2.2 ท่านมีส่วนร่วมในการพัฒนาทักษะ ความสามารถ ด้วยการเข้ารับการอบรมกับ หน่วยงานอื่น	4.94	0.37	มากที่สุด
2.3 ท่านมีส่วนร่วมในการจัดเตรียมเครื่องมือ อุปกรณ์ เครื่องอำนวยความสะดวกไว้รองรับการ ปฏิบัติงาน สามารถใช้ได้อย่างถูกต้อง	3.98	0.42	มาก
รวม	4.59	0.37	มากที่สุด

ผลการศึกษา พบว่า อาสาสมัครกู้ภัยเอกชนในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา มี
ส่วนร่วมด้านการปฏิบัติงานการพัฒนาทักษะ ความสามารถ ด้วยการเข้ารับการอบรมกับหน่วยงาน
อื่นอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.94 รองลงมามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานตามนโยบายการ
ดำเนินงานของหน่วยกู้ชีพกู้ภัยในระดับมากที่สุดเช่นกัน มีค่าเฉลี่ย 4.87 และการมีส่วนร่วมในการ
จัดเตรียมเครื่องมือ อุปกรณ์ เครื่องอำนวยความสะดวกไว้รองรับการปฏิบัติงานสามารถใช้ได้อย่าง
ถูกต้องอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.98 ตามลำดับ

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมในการบริการของอาสาสมัคร
กู้ภัยเอกชนในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ด้านการมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล

ตัวแปร	μ	σ	แปลผล
3. การมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล			
3.1 ท่านมีส่วนร่วมในการประเมินผลการทำงาน ของหน่วยกู้ชีพกู้ภัย	2.74	0.39	ปานกลาง
3.2 ท่านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบประเมิน คุณภาพของงานกู้ชีพกู้ภัย	2.97	0.40	ปานกลาง
3.3 ท่านมีส่วนร่วมในการประชุมสรุปและ ปรับปรุงในการดำเนินงานของหน่วยกู้ชีพกู้ภัย	2.66	0.37	ปานกลาง
รวม	2.79	0.38	ปานกลาง

ผลการศึกษา พบว่า อาสาสมัครกู้ภัยเอกชนในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา มีส่วนร่วมด้านการประเมินผล การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบประเมินคุณภาพของงานกู้ชีพกู้ภัย อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 2.97 รองลงมาการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการทำงานของหน่วยกู้ชีพกู้ภัยอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 2.74 และการมีส่วนร่วมในการประชุมสรุปและปรับปรุงในการดำเนินงานของหน่วยกู้ชีพกู้ภัยในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 2.66 ตามลำดับ

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครกัญญาเอกชนในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) แบบสำรวจความคิดเห็น (Survey Research) ใช้วิธีเก็บข้อมูลโดยการสำรวจความคิดเห็น มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษา การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานอาสาสมัครกัญญาเอกชนในเขตอำเภอเมืองพะเยา ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ สมาชิกอาสาสมัครกัญญาเอกชนในเขตอำเภอเมืองพะเยา จำนวน 93 คน โดยผลการวิจัยได้นำเสนอในบทที่ 4 สามารถนำมาสรุปอภิปรายผลและให้ข้อเสนอแนะโดยลำดับ ดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครกัญญาเอกชนในเขตเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

5.1.1 ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ (Checklist) เป็นแบบระดับการให้คะแนน (Rating scale) โดยให้ค่าคะแนนแบ่งออกเป็น 5 ระดับ ตามแบบลิเคอร์ท (Likert scale) อาสาสมัครกัญญาเอกชนในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา เป็นเพศชายมากกว่า เพศหญิง เพศชายมีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 83.87 ด้านอายุของอาสาสมัครกัญญาเอกชนในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา มีอายุระหว่าง 21 – 30 ปี มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 40.86 ด้านอาชีพส่วนใหญ่ของอาสาสมัครกัญญาเอกชนในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา มีอาชีพรับจ้างทั่วไปมีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 40.86 ด้านระดับการศึกษา พบว่าอาสาสมัครกัญญาเอกชนในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา มีระดับการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 60.21 ด้านรายได้ต่อเดือน พบว่า ส่วนใหญ่ของอาสาสมัครกัญญาเอกชนในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา มีรายได้ระหว่าง 10,000 – 15,000 บาท จำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 66.66 ด้านระดับชั้นในการปฏิบัติงาน พบว่า ส่วนใหญ่ของอาสาสมัครกัญญาเอกชนในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา มีระดับปฏิบัติการที่ระดับ FR (First Responder) จำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 55.91 และด้านภูมิลำเนาของอาสาสมัครกัญญาเอกชนในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา เป็นคนที่มีภูมิลำเนาในจังหวัดพะเยามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 93.54

5.1.2 ผลการศึกษาการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครกัญญาเอกชนในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา เป็นแบบระดับการให้คะแนน (Rating scale) โดยให้ค่าคะแนนแบ่งออกเป็น 5 ระดับ ตามแบบลิเคอร์ท (Likert scale) ใช้วิธีเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม เพื่อทราบถึงการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครกัญญาเอกชน จำนวน 93 คน แยกการมีส่วนร่วมเป็น 3 ด้านประกอบด้วย

1) การมีส่วนร่วมด้านวางแผน พบว่า ส่วนใหญ่ระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง ซึ่งการกำหนดแผนงาน กิจกรรมการดำเนินงานกู้ภัยในพื้นที่จะเป็นงานของผู้รับผิดชอบ ได้แก่ หัวหน้าหน่วย คณะกรรมการของหน่วย ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นงานของหัวหน้าหน่วยแต่ละหน่วยกู้ภัย ทางสมาชิกอาสาสมัครกู้ภัยส่วนใหญ่ มีส่วนร่วมด้านการวางแผนการใช้วัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินงานและการวิเคราะห์แนวทางแก้ปัญหาเฉพาะหน้าขณะเกิดเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดอยู่ในระดับมาก การกำหนดแผนงาน กิจกรรมการดำเนินงานต่างๆ จะให้ทางคณะกรรมการกู้ภัยแต่ละหน่วยรับผิดชอบตามลำดับ

2) การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติงาน พบว่า ส่วนใหญ่ระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด ซึ่งการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานตามนโยบายการดำเนินงานของหน่วยกู้ชีพกู้ภัย การพัฒนาทักษะความสามารถ ด้วยการเข้ารับการฝึกอบรมกับหน่วยงานราชการมีอยู่เป็นประจำทุกปี การฝึกอบรม ในการใช้อุปกรณ์เครื่องมืออำนวยความสะดวกไว้รองรับการปฏิบัติงาน และสามารถใช้งานได้จริงอย่างถูกต้อง

3) การมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล พบว่า ส่วนใหญ่ระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการทำงานของหน่วยกู้ชีพกู้ภัย และการตรวจสอบประเมินคุณภาพของงานกู้ชีพกู้ภัย การเข้าประชุมสรุปและปรับปรุงในการดำเนินงานของหน่วยกู้ชีพกู้ภัยจะเป็นทางหัวหน้าหน่วย และคณะกรรมการผู้รับผิดชอบในแต่ละงานโดยการส่งตัวแทนเข้าร่วมการประเมินผล หลังจากที่มีการร่วมประชุมกับหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชนเสร็จเรียบร้อยแล้วจะมีการประชุมกับสมาชิกในหน่วย เพื่อแจ้งให้ทราบต่อไป

5.2 การอภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครกู้ภัยเอกชนในเขตเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ครั้งนี้มีผลการศึกษาคำคัญนำมาอภิปรายผลเป็น 3 ด้าน ดังต่อไปนี้

5.2.1 การมีส่วนร่วมด้านวางแผน ในส่วนของสมาชิกของอาสาสมัครกู้ภัยเอกชนในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา การกำหนดแผนงาน กิจกรรมการดำเนินงานกู้ภัยในพื้นที่จะเป็นงานของผู้รับผิดชอบ ได้แก่ หัวหน้าหน่วย คณะกรรมการของหน่วย ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นงานของหัวหน้าหน่วยแต่ละหน่วยกู้ภัย ทางสมาชิกอาสาสมัครกู้ภัยส่วนใหญ่ มีส่วนร่วมด้านการวางแผนการใช้วัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินงานสมาชิกของหน่วยกู้ภัยเองได้รับการฝึกฝนให้เกิดความชำนาญในการปฏิบัติงานจริงอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้วิเคราะห์แนวทางแก้ปัญหาเฉพาะหน้าขณะเกิดเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดที่จะเกิดขึ้น ซึ่งขัดแย้งกับผลการศึกษาของ จุฬารัตน์ โสตะ (2543) กล่าวถึงการมีส่วนร่วม หมายถึง การที่บุคคลหรือคณะบุคคลเข้ามาช่วยเหลือ สนับสนุนทำประโยชน์ต่างๆ หรือกิจกรรมต่างๆ อาจเป็นการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจหรือกระบวนการบริหารและประสิทธิผลขององค์กรขึ้นอยู่กับการรวมพลังของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับองค์กรนั้นในการปฏิบัติภารกิจให้บรรลุเป้าหมาย วิธีการหนึ่งในการรวมพลัง

ความคิดสติปัญญาก็คือ การให้มีส่วนร่วม การให้บุคคลมีส่วนร่วมในองค์กรนั้น บุคคลจะต้องมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในการดำเนินการหรือปฏิบัติการกิจต่างๆ เป็นผลให้บุคคลนั้นมีความผูกพัน (Commitment) ต่อภารกิจและองค์กรในที่สุด

5.2.2 การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติงาน อาสาสมัครกัญญาเอกชนในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานตามนโยบายการดำเนินงานของหน่วยกัญญาเอกชน การพัฒนาทักษะ ความสามารถ ด้วยการเข้ารับการฝึกอบรมกับหน่วยงานราชการมีอยู่เป็นประจำทุกปี การฝึกอบรมในการใช้อุปกรณ์เครื่องมืออำนวยความสะดวกไว้รองรับการปฏิบัติงาน และสามารถใช้งานได้จริงอย่างถูกต้อง ปลอดภัยกับผู้ปฏิบัติงานและผู้ประสบเหตุ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของมจรดา ศรีรัตน์ (2554) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการที่บุคคลได้มีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานทั้งด้านการแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจ ความรับผิดชอบ การวางแผนปฏิบัติงาน ตลอดจนการประเมินผล โดยใช้ความคิดสร้างสรรค์และความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่อาจเกิดจากการบริหารงานในองค์กร

5.2.3 การมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล การทำงานของหน่วยกัญญาเอกชนและการตรวจสอบประเมินคุณภาพของงานกัญญาเอกชน การเข้าประชุมสรุปและปรับปรุงในการดำเนินงานของหน่วยกัญญาเอกชนจะเป็นทางหัวหน้าหน่วย และคณะกรรมการผู้รับผิดชอบในแต่ละงานโดยการส่งตัวแทนเข้าร่วมการประเมินผล หลังจากที่มีการร่วมประชุมกับหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชนเสร็จเรียบร้อยแล้วจะมีการประชุมกับสมาชิกในหน่วยเพื่อแจ้งให้ทราบต่อไป ซึ่งขัดแย้งกับผลการศึกษาของ คณิงนิจ อนุโรจน์ (2548) ให้แนวคิดว่าการสร้างความตระหนักในการพัฒนาในเรื่องใดก็ตามนั้น ยิ่งให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมมากเท่าใด โอกาสความสำเร็จก็จะสูงขึ้นตามไปด้วย แต่เป็นไปได้ที่องค์กรขนาดใหญ่ จะนำบุคลากรทั้งหมดเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาองค์กร แต่การนำผู้บริหารระดับกลางเข้ามามีส่วนร่วมไม่ใช่เรื่องยาก (คนกลุ่มนี้จะเป็นตัวแทนของเราไปสร้างการมีส่วนร่วมในระดับปฏิบัติการต่อไป) การสร้างความตระหนักต้องเริ่มจากการให้ข้อมูลที่เป็จริงขององค์กร (นำเขาเข้ามาร่วม SWOT องค์กร) ทุกคนต้องร่วมรับรู้ปัญหาขององค์กรทุกคนร่วมกันวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาและหาแนวทางแก้ไขร่วมกัน ร่วมสร้างแผนยุทธศาสตร์ (strategic partner) ร่วมกันหาว่าตัวชี้วัดสู่ความสำเร็จร่วมกัน (Key Performance Indicator—KPI) เราจะทำอย่างไร และติดตามประเมินอย่างไร การมีส่วนร่วมเป็นกรนำเขาเข้ามาเพื่อเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร สร้างความรู้สึกเป็นเจ้าขององค์กร และร่วมกันที่จะนำพาองค์กรสู่เป้าหมายร่วมกัน นั่นคือต้องรวมใจคนขององค์กรให้เป็นหนึ่งเดียวให้ได้ (engagement) การมีส่วนร่วมจึงเป็นเองที่มีความสำคัญยิ่ง

5.2.4 การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครกัญญาเอกชนในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา โดยภาพรวมแล้ว มีความพึงพอใจในระดับมาก หากคิดเป็นรายข้อการมีส่วนร่วม พบว่า การมีส่วนร่วม ด้านการปฏิบัติงานมีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่ 4.59 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.37 รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมด้านการ

วางแผนมีค่าเฉลี่ย 3.04 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.41 ส่วนความพึงพอใจในการบริการที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ การมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล มีค่าเฉลี่ยที่ 2.79 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.38 ตามลำดับ

ซึ่งการศึกษาครั้งนี้ ตรงกับงานวิจัยของ วรรณพร เพียรสาระ (2548) ศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครมูลนิธิปอเต็กตึ๊ง ศึกษาเฉพาะกรณีอาสาสมัครหน่วยบริการและหน่วยกู้ภัย จากการศึกษาพบว่าระดับความพึงพอใจของอาสาสมัครในการปฏิบัติงานโดยรวม และปัจจัยแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน ได้แก่ ลักษณะงาน สภาพการทำงาน ผลประโยชน์ตอบแทน และความสำเร็จของงาน ผลการวิจัยของเหตุผลที่มาสมัครเป็นอาสาสมัคร ซึ่งส่วนใหญ่มีเหตุที่มาสมัครเป็นอาสาสมัครเนื่องจากเป็นบุคคลที่ได้ช่วยเหลือสังคมประเทศชาติ คิดเป็นร้อยละ 66.4 และเมื่อมีการพิจารณาความคิดเห็นเกี่ยวกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานมีความพึงพอใจในระดับสูง โดยเห็นว่างานอาสาสมัครเป็นงานที่สำคัญต้องเสียสละอย่างสูง รองลงมาคือพอใจในงานอาสาสมัครเนื่องจากเป็นบุคคลที่ได้ช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ การวิจัยนี้ได้อภิปรายผลความพึงพอใจในการทำงาน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงบุคลากรที่ทำงานในด้านนี้ต้องยึดหลักการของมูลนิธิปอเต็กตึ๊ง ที่ว่าจะยึดหลักปรัชญาทางพุทธศาสนาในเรื่องความเชื่อความศรัทธามาเป็นตัวชี้้นำในการทำงานของอาสาสมัคร ดังนั้น งานอาสาสมัครจึงต้องอาศัยบุคคลที่มีความเสียสละทั้งกายและใจ ต้องเป็นผู้มีจิตศรัทธาที่จะช่วยเหลือผู้อื่นอย่างแท้จริง อาศัยบุคคลที่มีความเสียสละทั้งกายและใจ ต้องเป็นผู้มีจิตศรัทธาที่จะช่วยเหลือผู้อื่นอย่างจริงจัง ทำงานอยู่บนรากฐานของความเชื่อความศรัทธา โดยไม่หวังผลประโยชน์ตอบแทนในรูปของสินจ้างรางวัลใด ๆ และเห็นว่างานสำคัญกว่าเงิน และสิ่งที่หวังคือ ความภาคภูมิใจ รู้สึกว่าตนเองเป็นบุคคลสำคัญและมีคุณค่าที่สามารถทำประโยชน์ให้แก่มูลนิธิและสังคมโดยตรงถึงแม้ไม่ได้รับเงินเดือนก็ตาม

ซึ่งการศึกษาครั้งนี้ ตรงกับงานวิจัยของ เพ็ญรุ่ง บุญรักษ์ (2553) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานร่วมในลักษณะการทำงานเป็นทีมระหว่างอาสาสมัครกู้ภัยในสังกัดมูลนิธิปอเต็กตึ๊ง และร่วมกตัญญูกับหน่วยงานกู้ชีพนเรนทรโรงพยาบาลราชวิถี ได้ศึกษาถึงแรงจูงใจในการทำงาน ทศนคติ ความสัมพันธ์กับการทำงานเป็นทีมระหว่างหน่วยอาสาสมัครระหว่างมูลนิธิปอเต็กตึ๊งร่วมกตัญญู และหน่วยงานกู้ชีพนเรนทร โดยใช้ทฤษฎีลำดับความต้องการของมนุษย์ของมาสโลว์ ที่กล่าวถึงความต้องการขั้นสูง ได้แก่ ความต้องการมีหน้ามีตา ความเคารพนับถือจากผู้อื่น ต้องการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ผลการวิจัยพบว่า ความรู้ในการช่วยเหลือผู้บาดเจ็บ ณ จุดเกิดเหตุอยู่ในระดับสูง ควรให้มีการประชาสัมพันธ์วัตถุประสงค์และขั้นตอนของการปฏิบัติงานให้แก่อาสาสมัครกู้ภัยโดยตรง ในรูปแบบของการปฐมนิเทศอาสาสมัครที่เข้าใหม่ เพื่อความเข้าใจการประสานความร่วมมือในการทำงานและมีการอบรมทางวิชาการในเรื่องการช่วยเหลือผู้บาดเจ็บ ณ จุดเกิดเหตุ โดยจัดให้มีการทดสอบความรู้ก่อนการอบรม เพื่อจะได้เพิ่มความรู้ทั้งในด้านทฤษฎี และการปฏิบัติในเรื่องที่อาสาสมัครกู้ภัย

5.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

5.3.1 ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. การมีส่วนร่วมด้านการวางแผนและประเมินผลของอาสาสมัครกัญญาส่วนใหญ่จะให้หัวหน้าหน่วยกัญญาแต่ละหน่วยเป็นผู้เข้าร่วมวางแผนกับหน่วยงานภาคี ภาครัฐหรือเอกชน ควรให้มีอาสาสมัครกัญญาที่เป็นสมาชิกเป็นตัวแทนในการวางแผนงานเพื่อเพิ่มพูนทักษะ ความรู้ ประสบการณ์ให้กับสมาชิกอาสาสมัครให้มากขึ้น

2. ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมด้านการประเมินผลมีอยู่ในระดับปานกลาง ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรรับฟังความคิดเห็น และส่งเสริมให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการประเมินผลมากขึ้น

5.3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครกัญญาที่มีสภาพพื้นที่ใกล้เคียงเพื่อให้ทราบและเข้าใจถึงระดับการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครกัญญาว่าเหมือนหรือแตกต่างกันหรือไม่

2. ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพของอาสาสมัครกัญญา โดยการศึกษาครั้งต่อไปควรมีการเก็บข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการสนับสนุนการดำเนินงานอาสาสมัครกัญญาเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนและเป็นประโยชน์ต่อไป

3. การศึกษาการมีส่วนร่วมครั้งนี้มี 3 ด้าน คือ ด้านการวางแผน ด้านการปฏิบัติงาน ด้านการประเมินผล หากมีการศึกษาครั้งต่อไปอาจมีการศึกษาด้านแรงจูงใจในการปฏิบัติงานอาสาสมัครกัญญาเพื่อให้ทราบข้อมูลมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กำธร พัทธ์ชัยวงศ์วานิช (2551). ปัญหาและอุปสรรคของอาสาสมัครกัญญามูลนิธิร่วมกตัญญู
ในการปฏิบัติงานช่วยเหลือผู้ประสบภัยในเขตพื้นที่ กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์รัฐ
ประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารงานยุติธรรมและสังคม, บัณฑิตวิทยาลัย,
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- กมลวรรณ ชัยวานิชศิริ. (2536). ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้บริหารที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลของ
โรงเรียนเอกชน. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- กนกทอง สุวรรณบุลย์. (2545). อิทธิพลของค่านิยมทางจริยธรรม สิ่งจูงใจ การสนับสนุนทางสังคม
ต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุข(อสม). นนทบุรี:บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหิดล.
- กำธร พัทธ์ชัยวงศ์วานิช. (2551). ปัญหาและอุปสรรคของอาสาสมัครกัญญามูลนิธิร่วมกตัญญูในการ
ปฏิบัติงานช่วยเหลือผู้ประสบภัยในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร. บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.
- โกศล มีคุณ. (2550). ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับการมีจิตสาธารณะของข้าราชการตำรวจ.
กรุงเทพฯ.บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- แท้จริง ศิริพิณี และนางนุช ตันติธรรม. (2542). คู่มือวิทยากรหลักสูตรการปฐมพยาบาลขั้นพื้นฐาน
สำหรับเจ้าหน้าที่และอาสาสมัคร. กรุงเทพมหานคร.
- ชนิดา โอภาณูรักษ์.(2549). บทบาทของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์(อพม.)
ต่อปัญหาการว่างงานในประเทศ. มหาบัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549.
- ประยุทธ์ ปยุตโต.(2530). พุทธธรรมฉบับปรับปรุงและขยายความ. กรุงเทพฯ.มหาจุฬาลงกรณ์ราช
วิทยาลัย.
- ประยูร ศรีประสาธน์. (2542). รายงานการวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม ในการ
ดำเนินงานของคณะกรรมการการศึกษาประจำโรงเรียนประถมศึกษา. ปทุมธานี:
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ประเวศ วะสี. (2533). อุดมคติของอาสาสมัคร: ปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงาน. กรุงเทพฯ:
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประภาส สุพรรณิ. (2553). ปัจจัยที่สี่ที่มีผลต่อการเลือกโรงเรียนกวดวิชาของผู้ปกครองนักเรียน
ในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ
มหาวิทยาลัยบูรพา.

- ประภาภรณ์ เจริญกุล. (2548). ปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดอุปสงค์ที่มีต่อการเรียนกวดวิชา และความสำเร็จในการสอบเข้าศึกษาต่อใน ระดับอุดมศึกษา. วิทยานิพนธ์ ศ.ม. (เศรษฐศาสตร์) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ประภาเพ็ญ สุวรรณ. (2543). พฤติกรรมศาสตร์ พฤติกรรมสุขภาพและสุขศึกษา. กรุงเทพฯ: เจ้าพระยาการพิมพ์.
- ปรีชา ช่างขวัญยืน. (2552). เทคนิคการเขียนและผลิตตำรา สภาวิจัยแห่งชาติ. ค้นเมื่อ 17 ตุลาคม 2553, จาก http://www.anamai.ecgates.com/kmblog/other_diary_post_display.php?diaryid=22&userid=123
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2543). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.
- พณตา คชกุล. (2553). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ยโสธร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พิชัย สมส่งสวัสดิ์. (2552). ปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดความต้องการที่มีต่อการเรียนกวดวิชา และ ความสำเร็จในการสอบเข้าศึกษาต่อ. วิทยานิพนธ์ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เพชรพร ขำเนียม. (2555). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเรียนกวดวิชาและความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการโรงเรียนกวดวิชาของผู้เรียนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. พระนครศรีอยุธยา : มหาวิทยาลัยราชภัฏ
- พรสวรรค์ จงสุมามาลย์. (2546). ความคิดเห็นของผู้ปกครองและนักเรียนต่อการบริหาร งานวิชาการในโรงเรียนเอกชน ที่จัดการศึกษานอกระบบ กรณีศึกษาโรงเรียนกวดวิชา ศรีประเสริฐ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พงษ์เทพ สันติพันธ์. (2546). ความพึงพอใจของลูกค้าจากการใช้บริการสินเชื่อเพื่อซื้อบ้าน และ ที่ดินของธนาคารอาคารสงเคราะห์ในเขต กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญา บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการตลาด มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ไพฑูริย์ สีนลารัตน์. (2545). การศึกษาเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- ยุพิน อังสุโรจน์. (2553). การบริหารเชิงผลลัพธ์ทางการพยาบาล. ค้นเมื่อ 18 ตุลาคม 2553, จาก http://www.tpna.or.th/page_files/meetings_mix1_2539_1_2550/12_01_2550/jintana.html
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). พจนานุกรมอิเล็กทรอนิกส์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. <http://www.royin.go.th/th/printing/detail.php?ID=242>
- รุจิรา จันท์แสง (2552). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเรียนกวดวิชาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตอนปลายในจังหวัดนราธิวาส. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.

- วรรณ เพียรสาระ.(2538). **ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครมูลนิธิป่อเต็กตึ๊ง ศึกษาเฉพาะกรณีอาสาสมัครหน่วยบริการและหน่วยกู้ภัย**. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- วริยา ชินวรรณ. (2545). **จริยธรรมในวิชาชีพ**. นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ศรีธารา แหยมคง. (2552). **องค์ประกอบของการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน**.
<http://www1.mod.go.th/opsd/wpcueb/.../kml.../shone>
- ศศิพัฒน์ ยอดเพชร. (2534). **อาสาสมัครกับการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์**. กรุงเทพมหานคร. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศิริพร พงศ์ศรีโรจน์. (2553). **องค์การและการจัดการ**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ศิริอร ชันธหัตถ์. (2545). **องค์การและการจัดการ**. กรุงเทพฯ: อักษราพิพัฒน์.
- สงวน สุทธิเลิศอรุณ. (2529). **การบริการศึกษา**. กรุงเทพฯ: อักษราพิพัฒน์.
- สมชาย กาญจนสุด และสันต์ ใจยอดศิลป์. (2544). **คู่มือเวชกรฉุกเฉินระดับพื้นฐาน**. กรุงเทพฯ. แอล.ที.แพรส.จำกัด.
- สมานใจ ชันท์ท้าย. (2550). **จริยธรรมอาสาสมัครในหน่วยกู้ภัย: กรณีศึกษามูลนิธิร่วมกตัญญู**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, กรุงเทพฯ.มหาวิทยาลัยมหิดล.
- Anderson, N.; Rushton, J. P.(1998). **The Motive to Volunteer**. Journal o
- Kotler and Armstrong (1999). **Marketing Management: Analysis of Consumer Market and Buyer Behavior**. New Jersey: Prentice-Hall. 58
- Kotler, P., & Keller, K. L. (2012). **Marketing Management**. USA: Pearson Education.
- McCarthy, (1998). **Using 4 MAT System to Bring Learning Styles to School**, Educational Leadership. 48(2): 31-37.
- Parasuraman A., Zeithaml, (1999). **A conceptual model of service quality and its implication for future research**.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก :
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถาม
เรื่อง การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครกู้ภัยเอกชน
ในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา

เรียน อาสาสมัครกู้ภัยเอกชนในเขตอำเภอเมืองพะเยาทุกท่าน

แบบสอบถามนี้ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ สถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก ประจำปี 2561 ซึ่งผลการศึกษาจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครกู้ภัยเอกชนในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ในฐานะผู้วิจัยมีหน้าที่รับผิดชอบในฐานะอาสาสมัครกู้ภัยเอกชน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการสอบถามกลุ่มเป้าหมายที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับอาสาสมัครกู้ภัย เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนาการดำเนินงาน การบริหารจัดการของหน่วยกู้ภัยเอกชนในเขตอำเภอเมืองพะเยา ผู้วิจัยขอรับรองว่า ข้อมูลกลุ่มเป้าหมายทุกท่านตอบทั้งหมดจะถือเป็นความลับและจะไม่ทำให้เกิดความเสียหายแก่กลุ่มเป้าหมายทุกท่าน

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือในการตอบข้อคำถามและขอขอบคุณเป็นอย่างสูง

สาธิต วงศ์จันทร์
นักศึกษาปริญญาโท สาขาบริหารธุรกิจ
ผู้ศึกษาวิจัย

แบบสอบถาม

เรื่อง การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครกู้ภัยเอกชนในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะส่วนบุคคลของอาสาสมัครกู้ภัย

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ที่ตรงกับสถานภาพปัจจุบันของท่าน

1. เพศ ชาย หญิง
2. อายุ ไม่เกิน 20 ปี 21-30 ปี
 31-40 ปี 41-50 ปี
3. อาชีพ รับราชการ / พนักงานของรัฐ เกษตร รับจ้าง
 ค้าขาย / ธุรกิจ อื่น ๆ (ระบุ)
4. ระดับการศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษา ปริญญาตรีขึ้นไป
5. รายได้ ต่ำกว่า 10,000 บาท
 10,001 – 15,000 บาท
 15,001 – 20,000 บาท
 สูงกว่า 20,000 บาท
6. ระดับชั้นในการปฏิบัติงาน FR (First Responder)
 BLS (Basic Life Support)
 ALS (Advance Life Support)
 Faramedic
 อื่นๆ (โปรดระบุ)
7. ภูมิลำเนา เกิดที่จังหวัดพะเยา ย้ายจากที่อื่น (โปรดระบุ).....
อาศัยที่จังหวัดพะเยา.....ปี

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครกู้ภัยเอกชนในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา
กำหนดให้:

การมีส่วนร่วมมากที่สุด	หมายถึง ได้กระทำกิจกรรมนั้น ๆ เป็นประจำทุกครั้ง
การมีส่วนร่วมมาก	หมายถึง ได้กระทำกิจกรรมนั้น ๆ เป็นประจำ
การมีส่วนร่วมปานกลาง	หมายถึง ได้กระทำกิจกรรมนั้น ๆ พอสมควร
การมีส่วนร่วมน้อย	หมายถึง ได้กระทำกิจกรรมนั้น ๆ พอสมควร
ไม่เคยมีส่วนร่วม	หมายถึง ไม่ได้กระทำกิจกรรมนั้น ๆ เลย

ลักษณะการบริการ	ระดับการมีส่วนร่วม				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่เคย
1. การมีส่วนร่วมด้านการวางแผน					
1.1 ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดแผนงาน กิจกรรมการดำเนินงานกู้ภัยในพื้นที่					
1.2 ท่านมีส่วนร่วมในการเป็นกรรมการของหน่วยกู้ชีพกู้ภัย					
1.3 ท่านมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์แนวทางการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าขณะเกิดเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิด					
1.4 ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผนการใช้วัสดุ อุปกรณ์ในการดำเนินงานของหน่วยกู้ชีพกู้ภัย					
2. การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติงาน					
2.1 ท่านมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานตามนโยบายการดำเนินงานของหน่วยกู้ชีพกู้ภัย					
2.2 ท่านมีส่วนร่วมในการพัฒนาทักษะ ความสามารถ ด้วยการเข้ารับการอบรมกับหน่วยงานอื่น					
2.3 ท่านมีส่วนร่วมในการจัดเตรียมเครื่องมือ อุปกรณ์ เครื่องอำนวยการอำนวยความสะดวกไว้รองรับการปฏิบัติงาน สามารถใช้ได้อย่างถูกต้อง					
3. การมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล					
3.1 ท่านมีส่วนร่วมในการประเมินผลการทำงานของหน่วยกู้ชีพกู้ภัย					
3.2 ท่านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบประเมินคุณภาพของงานกู้ชีพกู้ภัย					
3.3 ท่านมีส่วนร่วมในการประชุมสรุปและปรับปรุงในการดำเนินงานของหน่วยกู้ชีพกู้ภัย					

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกท่านที่กรุณาสละเวลาให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการทำการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

ภาคผนวก ข :

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถามในการวิจัย

1. ดร.นิตยา วงศ์ยศ ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (บริหารศาสตร์)
 การบริหารองค์การภาครัฐและเอกชน
 มหาวิทยาลัยแม่โจ้
 อาจารย์ประจำหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต
 สถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก
2. ดร.สถาพร แสงสุโพธิ์ ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (บริหารศาสตร์)
 การบริหารเทคโนโลยี
 มหาวิทยาลัยแม่โจ้
3. ดร.ฐิติพงศ์ ไชยองค์การ ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (บริหารศาสตร์)
 การบริหารองค์การภาครัฐและเอกชน
 มหาวิทยาลัยแม่โจ้
 ผู้อำนวยการหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต
 สถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก

รายชื่อหน่วยกู้ภัยเอกชนในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา
ที่ร่วมตอบแบบสอบถามในการวิจัย

1. หน่วยพุทธญาณร่วมกุศล	มีจำนวนลูกชุดทั้งหมด	20 คน
2. หน่วยกลางพิทักษ์ชีพ	มีจำนวนลูกชุดทั้งหมด	11 คน
3. หน่วยกู้ชีพกู้ภัยตำบลแม่ใส	มีจำนวนลูกชุดทั้งหมด	10 คน
4. หน่วยกู้ภัยอนาลโย	มีจำนวนลูกชุดทั้งหมด	6 คน
5. หน่วยกู้ชีพกู้ภัยท่าวังทอง	มีจำนวนลูกชุดทั้งหมด	6 คน
6. หน่วยสยามรวมใจปุ่อินทร์	มีจำนวนลูกชุดทั้งหมด	10 คน
7. หน่วยมูลนิธิลีอชาพะเยา	มีจำนวนลูกชุดทั้งหมด	20 คน
8. หน่วยสมาคมกู้ภัยข่าวภาพพะเยา	มีจำนวนลูกชุดทั้งหมด	10 คน
	รวมทั้งสิ้น	93 คน

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ นามสกุล	นายสาธิต วงศ์จันทร์
วัน เดือน ปีเกิด	วันที่ 22 เดือน ตุลาคม พุทธศักราช 2519
ที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 26/1 ตรอกเทศบาลสัมพันธ์ ถนนประเทศอุดรทิศ ตำบลเวียง อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา รหัสไปรษณีย์ 56000
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	อาจารย์ผู้สอน วิทยาลัยเทคโนโลยีซีเทคแปซิฟิก จังหวัดพะเยา
จำนวนปีประสบการณ์การทำงาน	15 ปี
ที่อยู่ทำงาน	วิทยาลัยเทคโนโลยีซีเทคแปซิฟิก เลขที่ 222 หมู่ที่ 1 ถนนพหลโยธิน ตำบลบ้านต้า อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา รหัสไปรษณีย์ 56000
ประวัติการศึกษา	
2543 - 2536	มัธยมศึกษาตอนปลาย จากโรงเรียนพะเยาพิทยาคม
2537 - 2539	ประกาศนียบัตรวิชาการชั้นสูง สาขาวิชาพลศึกษา วิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดเชียงใหม่
2540 - 2542	ปริญญาตรีวิทยาศาสตร์การกีฬา สาขาการฝึกและการจัดการกีฬา สถาบันการพลศึกษาจังหวัดเชียงใหม่